

Karszt- és Barlangkutató Tájekeztató

1974
2.

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest

T A R T A L O M

	Oldal
TÁRSULATI ÉLET	
Titkári értekezlet - 1974. március 27.	1
Elnökségi ülés - 1974. április 25.	1
Választmányi ülés - 1974. április 25.	2
Tiszteleti elnökünk levele a Társulat elnökségéhez	7
Társulatunk levele az OTvH elnökéhez	8
A barlangi feltáró kutatások engedélyezésének ügye Társulatunk elvi állásfoglalása	9
Az OKGT és vállalatainak jogi tagsága	9
Karszt és klíma konferencia	19
SZAKÜLÉSEINKEN ELHANGZOTT ELŐADÁSOK	
Orbán Sándor: A barlangok növényvilága	21
Dr. Hajdu Lajos: A barlangi lámpaflóra és védekezés ellene	22
Kordos László: Adatok az Esztramos és a Felső-Bódva-völgy fejlődéstörténetéhez	23
A BARLANGI MENTŐSZOLGÁLAT KÖZLEMÉNYEI	
Biztonságtechnika	
Csernavölgyi László: A kötelek csomózása	25
KUTATÁSI JELENTÉSEK	
A Fényes Elek Barlangkutató Csoport . . .	38
Dr. Mozsáry Péter: A Bihar-hegység új nagy barlangja	39
Barlangkutatás Venezuelában 1973-74-ben	42
Az MKBT ALAPSZABÁLYA	44

TÁRSULATI ÉLET

Titkári értekezlet volt 1974. március 27-én az elnök és a társelnökök részvételével. Az értekezlet a Társulat folyó ügyeivel foglalkozott és javaslatokat dolgozott ki az április 24-ére kitűzött elnökségi és választmányi ülések számára. Az értekezlet úgy intézkedett, hogy a Társulathoz eddig beérkezett barlangkutatói engedély-kérelmeket a főtitkár küldje meg az Országos Természetvédelmi Hivatalnak. Az alapszabálynak a kiküldött bizottság által kidolgozott végleges szövegét le kell sokszorosítani és a választmány tagjaihoz el kell juttatni. Az Országos Vizügyi Hivatal vezetőivel dr. Dénes György társelnök és Hazslinszky Tamás titkár folytassa az együttműködési megállapodás kidolgozására irányuló tárgyalásokat. Össze kell állítani a két éve tagsági díjat nem fizetők névsorát a választmányi ülés számára. Összeállította az értekezlet az április 25-i elnökségi és választmányi ülések napirendjét és javaslatot dolgozott ki a társulati kiadványok szerkesztőbizottságaira, valamint a Bolgár Barlangkutató Találkozóra kiküldendő delegáció összetételére vonatkozóan. Összeállította az értekezlet a júniusi barlangnap programját; a találkozó szervezésére a Vörös Meteor Barlangkutató Szakosztályt és a Papp Ferenc Barlangkutató Csoportot kérték fel, a bonyolításért felelősök Hazslinszky Tamás és dr. Kósa Attila titkárok.

Elnökségi ülés 1974. április 25-én meghallgatta a főtitkár beszámolóját és jóváhagyólag megerősítette a március 1-i titkári értekezleten a titkárok között megállapított munkafelosztást, valamint a március 27-i titkári értekezletnek a barlangnap előkészítésére tett intézkedéseit. Az elnökség június hóban sorra kerülő bulgáriai találkozóra öt fős delegációt jelölt ki dr. Juhász András társelnök, dr. Kósa Attila titkár, valamint Csernavölgyi László, Hlavács László és Kovács Kázmér személyében. A Törökországban megrendezésre kerülő konferencián dr. Jakucs László elnökségi tag képviseli Társulatunkat. Az elnökség jóváhagyólag tudomásul vette az Északmagyarországi Területi Osztály keretében létrehozott tudományos munkabizottság megalakulását. Főtitkár bejelentette, hogy dr. Kessler Hubert társelnöki tisztéről lemondott, az elnökség a lemondást egyhangulag elfogadta. Az alapszabálynak a kiküldött bizottság által ki-

munkált szövegét az elnökség jóváhagyta és a választmány elé terjeszti. Jóváhagyólag tudomásul vette az elnökség az Országos Vízügyi Hivatal vezetőivel az együttműködési megállapodás kidolgozására irányuló tárgyalásokról elhangzott beszámolót, valamint a szeptemberben sorra kerülő Karst és Klíma Konferencia előkészítéséről kapott tájékoztatást is. A Titkárság jelentette, hogy a Társulathoz beérkezett kutatási engedély-kérelmeket az OTvH-hoz továbbította. A Titkárság javaslatára az elnökség munkabizottságot kért fel, amely a kutatási engedélykérelmek elvi kérdéseivel foglalkozzék és véleményezze a kérelmeket; a munkabizottságba az elnökség dr. Láng Sándor elnököt, dr. Dénes György társelnököt, dr. Böcker Tivadart főtitkárt, Hazslinszky Tamás és dr. Kósa Attila titkárokat, dr. Gábori Miklós és dr. Jánossy Dénes elnökségi tagokat és Simsa Péter választmányi tagot hívta be. Az elnökség foglalkozott a titkárság soron következő feladatainak kijelölésével, az ügyrend kidolgozásának kérdésével, fegyelmi ügy előkészítésével és egyéb folyó ügyekkel. Az elnökség határozatot hozott, hogy a Társulatot a Nemzetközi Speleológiai Unióban dr. Láng Sándor elnök és dr. Dénes György társelnök képviseljék.

A választmány 1974. április 25-én ülést tartott, meghallgatta a főtitkár beszámolóját és megerősítette az elnökségnek a titkárság munkafelosztására, a barlangkutatási engedélykérelmek elvi kérdéseivel foglalkozó munkabizottságra, a bulgáriai delegáció összetételére, a törökországi konferencián való képviseletre és az idei barlangnap programjára, valamint előkészítésére vonatkozó határozatát. A választmány tudomásul vette dr. Kessler Hubertnek társelnöki tiszteről való lemondását. Felhatalmazta a választmány a titkárságot, hogy a választmányi ülések közötti időszakban ad hoc feladatok megoldására ideiglenes munkabizottságokat alakíthasson. A választmány jóváhagyta az alapszabálynak dr. Cser Ferenc, dr. Dénes György, Sándor György és dr. Szathmáry Sándor által kimunkált végleges szövegét és felkérte ugyanezt a bizottságot, hogy kezdje meg egy új, korszerű alapszabály kidolgozását, amit majd közzétett ülés lesz hivatott megvitatni és elfogadni. Sándor György titkár referátuma alapján a választmány felkérte a titkárságot, hogy az év végéig ügy-

rend tervezetet dolgozzon ki. A választmány úgy határozott, hogy a két éve tagdíjat nem fizetőket még egyszer fel kell szólítani és ha tagdíjukat a következő választmányi ülésig nem rendezik, őket a tagok sorából törölni kell, ugyanakkor nem működővé kell nyilvánítani azokat a csoportokat, amelyeknek létszáma tíz fő alá csökkent. A választmány több szerveződő csoport alakulási kérelmét is tárgyalta, a Viktória Barlangkutató Csoport megalakulását jóváhagyta, mert az alapszabályban előírt követelményeknek megfelel; a csoportnak 16 tagja van, vezetője Németh Zoltán.

Dr. Kósa Attila titkár ismertette a belépéseket kérelmezők névsorát, ezeket a választmány - egy 14 éven aluli jelentkező kivételével - a Társulat tagjai közé felvette. A főtitkár javaslatára a választmány jóváhagólag megerősítette a társulati kiadványok szerkesztőbizottságait az alábbiak szerint: Evkönyv: főszerkesztő dr. Láng Sándor, szerkesztő Maucha László, a szerkesztőbizottság tagjai: dr. Balázs Dénes, dr. Bertalan Károly, dr. Bogsch László, dr. Böcker Tivadar, dr. Cser Ferenc, Csekő Árpád, dr. Dénes György, dr. Fodor István, dr. Gábori Miklós, Gádoros Miklós, dr. Jakucs László, dr. Jánossy Dénes, dr. Juhász András, dr. Kessler Hubert, dr. Loksa Imre; Karszt és Barlang: szerkesztő dr. Balázs Dénes, a szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bertalan Károly, dr. Dénes György, Maucha László, Sándor György; Tájékoztató: szerkesztő dr. Dénes György, a szerkesztőbizottság tagjai: Hazslinszky Tamás, dr. Kósa Attila, Mészáros Károly, Sándor György. A lapok felelős Kiadója a Társulat mindenkorai főtitkára, jelenleg dr. Böcker Tivadar.

Ügyrendi rendelkezés

A Társulat Ügyrendjének kidolgozásáig a társulati élet zavartalan vitele érdekében az Alapszabályunk értelmében és szellemében az ügyvitel az alábbiak szerint kerül szabályozásra.

a., Kiadványozás

A Társulat Elnöke és Főtitkára együttesen vagy a Főtitkár egy személyben.

A Társulattól kimenő összes levelet kiadványozhatják. A Társulat főtitkára helyett az alább felsorolt esetekben az alábbiak gyakorolják a kiadványozás jogát.

Szaktitkár

Szakosztályok, szakbizottságok munkájával, munkatervben szereplő, vagy más módon a Társulat vezető szervei által jóváhagyott rendezvényekkel, a külső felkérések teljesítésére létrehozott munkabizottságokkal kapcsolatos Társulaton belüli és külső intézményekhez vállalatokhoz (főigazgatóságokhoz és külföldre menő leveleket kivéve) címzett levelek esetében.

Csoportokkal és nemzetközi ügyekkel foglalkozó titkár

Csoportok életével, könyvtárral, a kiadványcserével, feltárási-, kutatási tervekkel a munkatervben szereplő, vagy a Társulat vezető szervei által jóváhagyott munkaprogramokkal (pl. Barlangnap, kutató táborok stb.) kapcsolatban, továbbá jóváhagyott nemzetközi kapcsolatok végrehajtása esetében a Társulaton belüli és intézményekhez menő (kivéve a külföldre, vagy főhatóságokhoz küldött leveleket) levelek esetében.

Ügyviteli szaktitkár

A Társulat ügyviteli munkájával, a kiadványok megrendelésével, terjesztésével, a Társulat propagandájával és a sajtó ügyekkel kapcsolatban, ha az ezekre vonatkozó elvi határozatot a Társulat vezető szervei meghozták, a Társulaton belüli, valamint intézményekhez menő levelek esetében (kivéve a Főhatóságokhoz és a külföldre küldött leveleket.)

Szakosztály elnök vagy szakbizottság vezető

A szakosztály vagy szakbizottság munkatervében szereplő munkákkal kapcsolatos belső levelek esetében.

Szervező titkár

MTESZ-hez küldendő, már meglévő adatokból készülő adatszolgáltatás, teremrendelés, stb. A tagsággal kapcsolatos belső levelezés, pl.: tagdíjhátralékok esetében felszólítás stb.

Kiadványok szerkesztői:

Társulat kiadványának szerkesztésével kapcsolatos levelek, szerkesztőbizottsági meghívók, lektorálásra való felkérés, szerkesztőbizottsági határozat után cikkek bekérése, szerzőkkel való levelezés.

Kiadványokkal kapcsolatos, anyagi természetű megrendelés esetében 5000-Ft-ot meg nem haladó esetben az ügyviteli titkárral együtt

5000 forinton felüli esetben a Társulat elnöke vagy főtitékára,

MKBT Tájékoztató esetében szerzői díj, lektorálási díj stb, nem fizethető.

A kimenő levelek másolati példányait annak készítője szignálja le, majd ez után a kiadványozásra jogosult írja alá. A Társulat Elnöke és Főtitékára által együttesen aláírt levelek esetében a kimenő levelet csak a Társulat elnöke írja alá, ha annak másolati példányán a levelek készítőjén kívül a főtitékár aláírása is szerepel.

A Társulattól kimenő levelek, ha a levél készítője több példányt nem kér, három példányban készülnek

- 1., Cimzett
- 2., Társulati irattár
- 3., Forgó posta

Forgó posta alatt egy füzős dosszié értendő, ahová havonként időrendi sorrendben gyűjtendőek össze a levélmásolatok. A tárgyi hónap befejezésével a szervező titkár a Forgó postát átnézésre, tájékozódás céljából átadja:

- főtitékár
- titkárok, majd
- elnök
- elnökhelyettesek

A felsoroltak dátumozott aláírásukkal jelzik, hogy a Társulat elmúlt havi levelezéséről és így életéről tájékozódtak.

Forgó posta 1974, június 1-től készítendő.

KIADVÁNYOK

A Társulat mindhárom periódikus kiadványának anyaga nyomdába csak a felelős kiadó - jelen esetben a Társulat főtitkára - aláírása után adható le. Időszakos kiadványok öt példányt meghaladó sokszorosítás csak az elnök, a főtitkár, vagy két hetet meghaladó távolléte esetében a szaktitkár engedélye alapján lehetséges.

TELEX FELADÁS

A Társulat nevében telexet az alábbiaknak van joga feladni: elnök, főtitkár, szervező titkár.

NYOMDAI MEGRENDELÉS

Nyomdai megrendelés, anyagigénylés, alkalmi munkavállalók megbízóleveleinek aláírása, teljesítményigazolásokot aláírhatják: főtitkár, ügyviteli titkár, szervező titkár.

PÉNZÜGYI UTALVÁNYOZÁSI JOG

Elnök és főtitkár korlátlanul, ügyviteli szaktitkár (Sándor György) 5000. -Ft, szervező titkár (Bárcezi É.) 1000. -Ft erejéig a hatáskörükben leirt ügyek esetében.

Ezen ügyviteli rendelkezés az aláírás dátumától kezdődően van érvényben (1974. május 17.)

Tiszteletbeli elnökünk levele a Társulat Elnökségéhez

Tisztelt Elnökség !

Hálásan köszönöm a Jelölő Bizottság Elnökének február 20-án kelt levelét, amelyben arról volt szives értesíteni, hogy a február 17-én tartott Közgyűlés Társulatunk tiszteleti elnökévé választott. A megnyilvánult bizalomért szívből jövő köszönetet mondok s a megválasztást köszönettel elfogadom.

Ezt az alkalmat használom fel arra is, hogy az ugyanezen közgyűlésen a megelőző közgyűlés határozata alapján átnyújtott, nekem nagyon kedves tiszteleti tagsági oklevélért őszinte hálámat fejezzem ki.

Közel félévszázada igyekszem szolgálni Társulatunk célkitűzéseit s a magyar szpeleológia ügyét. Örömmel hallom, hogy több, sokszorosan fölvetett, és nemcsak a tudomány, hanem népünk egészségének javát is szolgáló elgondolás jutott közelebb az utóbbi időben a megvalósuláshoz. Kivánom, hogy Társulatunk törekvéseit továbbra is teljes siker koronázza.

Még egyszer igaz köszönetet mondok a kitüntető választásért s a t. Elnökségnek és a Társulat minden tagjának sikeres munkát kíván és

jó szerencsét!

Dr. Bogsch László s. k.
az MKBT tiszteleti tagja

Társulatunk levele az OTvH elnökéhez

RAKONCZAI ZOLTÁN Elvtársnak
az Országos Természetvédelmi Hivatal
Elnökének

Budapest, 1974. március 2.

Tisztelt Elnök Elvtárs!

Az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottságának Elnöke a közelmúltban levelében fordult a Társulatunkhoz, hogy az MKBT társadalmi segítségét kérje a természetvédelem kérdéseinek hatékonyabb felhasználásában.

Megragadván ezt az alkalmat a Társulat nemrég lezajlott közgyűlésén választott új vezetősége - egyetértőleg az OMB Elnökének levelével - úgy ítéli meg, "hogy az eddiginél sokkal szorosabb együttműködés szükséges ahhoz, hogy a természetvédelem és a környezetvédelem területén a feladatok összehangoltabban kerüljenek megoldásra."

Véleményünk szerint - éppen a fenti cél érdekében - célszerű és időszerű az OTvH és az MKBT közötti kapcsolatot egy együttműködési szerződés keretében mielőbb rendezni, hogy a Társulat által képviselt teljes társadalmi aktivitást a természet- és környezetvédelem állami feladatainak támogatása érdekében mozgósítani lehessen.

Reméljük, hogy a Társulat e nemes szándéka Elnök Elvtárs teljes egyetértésével és támogatásával találkozik.

Elvtársi üdvözlettel

Dr. Böcker Tivadar s. k.
főtitkár

A barlangi feltáró kutatások engedélyezésének ügye

Az Országos Természetvédelmi Hivatal 1974. április 23-ára megbeszélésre hívta össze a barlangi feltáró kutatások ügyében érdekelt több hatóság, intézet, intézmény és társadalmi szervezet, köztük Társulatunk képviselőit is. Az OTvH illetékesei tájékoztatást adtak elképzeléseikről, ismertették terveiket és kérték, hogy a megbeszélés résztvevői dolgozzák ki ez ügyben elvi állásfoglalásukat és azt sürgősen juttassák el a Hivatalhoz. Társulatunk április 25-i elnökségi és választmányi ülése bizottságot kért fel az MKBT elvi állásfoglalásának kidolgozására, amely sürgősen összeült és még május hó első felében megküldte az OTvH-nak az alábbi anyagot:

ORSZÁGOS TERMÉSZETVÉDELMI HIVATAL

Budapest

Társulatunk vezetőszerveinek képviselői örömmel vettek részt az OTvH által, a barlangi feltárások engedélyezése ügyében rendezett április 23-i megbeszélésen, mivel az engedélyek kiadásának megnyugtató módon történő szabályozása hosszú idő óta várat magára.

Az ujonnan választott Elnökség és a Társulat Választmánya is április 25-i ülésén napirendre tűzte a t. Hivatal által összeállított tervezetet és egy Bizottságot küldött ki, hogy az az anyagot megvitassa.

A Bizottság tagjai voltak:

Dr. Láng Sándor egyetemi tanár, a földrajztudományok doktora, a Társulat elnöke

Dr. Böcker Tivadar tudományos osztályvezető, a műszaki tudományok kandidátusa, a Társulat főtitkára

Dr. Dénes György tudományos munkatárs, a Társulat társelnöke

Dr. Gábori Miklós régész, a tudományok doktora, a Társulat elnökségének a tagja

Hazslinszky Tamás főmérnök, a Társulat titkára
 Dr. Jánossy Dénes paleontológus, a tudományok doktora
 a Társulat Elnökségének a tagja,
 Dr. Kósa Attila főmérnök, a Társulat titkára,
 Simsa Péter főmunkatárs, a Társulat Választmányának tagja.

A Társulat Titkársága az OTvH tervezetét eljuttatta néhány társulati csoport vezetőségéhez is állásfoglalás céljából.

I. A Társulat elvi állásfoglalása

Véleményünk megformálásánál a Bizottság megállapításaiból, valamint a párt- és állami szerveink és a Magyar Tudományos Akadémia Elnöke által jóváhagyott alapszabályunkból indultunk ki, mely kimondja, hogy (2. §) a Társulat célja a karszt- és barlangtudományok területén "Magyarországon történő elméleti és gyakorlati tevékenység társadalmi összefogása", valamint a 3. §. szerint a Társulat feladata a karsztvidékek és barlangok feltárása és kutatása területén tevékenykedő szakemberek, intézmények és szervezetek összefogása, kutatási témák és tervek javaslása, véleményezése és bírálata, valamint hogy javaslataival, szakvéleményével segítse az állami és társadalmi szervek munkáját.

Véleményünk formálásánál tekintetbe vettük azt is, hogy a párt- és állami vezetés elvi álláspontja szerint nem kívánatos egymással konkuráló azonos vagy hasonló feladatu társadalmi szervezetek működése.

A Társulat nem kíván kitérni a párt- és állami vezetés által rábizott és alapszabályban rögzített feladatainak ellátása elől, éppen ezért - társadalmi szinten - teljes mértékben támogatja az OTvH-t a karszt- és barlangtudományok terén, a természetvédelemmel kapcsolatos állami feladatainak ellátásában és ezen belül a barlangfeltárási, kutatási engedélyek kiadásának ügyében.

A már hivatkozott megbeszélésen a MÁFI képviselőjének - valamennyi jelenlevő egyetértésével találkozó - megfogalmazása szerint a barlangokban folyó tevékenység három jól elhatárolható kategóriába tartozik:

- A. barlangi turisztika,
- B. amatőr kutatók által végzett barlangfeltárás, felmérés és alapvető földtani, hidrológiai stb. megfigyelések gyűjtése,
- C. tudományos intézmények kutatási tevékenysége.

Nem kétséges a fentiek szerint, hogy a Társulat társadalmi szinten a B. és C. pontban körvonalazott tevékenység összefogására, koordinálására hivatott, míg az A. pontban rögzített tevékenységnek az oktatási vonala tartozhat a feladataink közé. Köztudomásu ugyanis, hogy a barlangokhoz kötött, bármilyen jellegű kutatás, tudományos munka végzése elválaszthatatlan a barlangjárástól és ily módon a barlangjárás szabályainak, biztonságtechnikájának oktatása - mely nem képezi egyetlen állami szerv feladatát sem - a Társulat hatáskörébe tartozik.

A Társulat nem kíván foglalkozni a C. pontban leírt, tudományos intézetekre vonatkozó kutatási tevékenység engedélyezésének ügyével, mivel ezt a vonatkozó előírások, rendeletek és törvények egyértelműen szabályozzák.

A B. pontban rögzített kutatási és feltárási tevékenységet illetően a Társulat különösen fontosnak tartja, hogy az amatőr kutató csoportok feltárási - kutatási tevékenységének engedélyezése bizonyos minimális szakmai feladatok elvégzéséhez köttessék.

Ezzel kapcsolatban Társulatunk felajánlja és vállalja, hogy

- az állami szervek megfelelő támogatása esetén, a karszt- és barlangtudományok teljes keresztmetszetében kidolgozza és kiadja ezeket a szakmai minimumokat,
- kidolgozza azokat az irányelveket és részletes utasításokat - hasonlóan pl. a földtani jelentések készítéséhez - melyek ahhoz szükségesek, hogy az amatőr kutatók tevékenységüket jelentésben rögzíteni tudják.

A felsorolt két feladat, azaz - szakmai minimum meghatározása

- a jelentés készítési kalauz összeállítása

elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy az OTvH tervezetében leírtak betartathatók és elvégezhetőek legyenek és ismételten hangsúlyozzuk, hogy a Társulat örömmel tesz eleget a feladatok elvégzésének.

Mindazonáltal a feltárási-kutatási engedélyek kiadásának szabályozása kellő körültekintést igényel, tekintettel arra, hogy - amatőr kutatókról lévén szó - a barlangokban végzendő tevékenység, éppen annak sokrétűsége miatt, számos hatóság, már rendeletekben rögzített hatáskörébe tartozik. Ezek közül csak a leglényegesebbet tekintve is hét helyre kellene hivatalosan benyújtani az engedélykérelmeket véleményezés, illetve jóváhagyás céljából.

Igy:

- 1., A barlangok feltárásával, használatával és természetes állapotának megváltoztatásával kapcsolatos engedélyezés az Országos Természetvédelmi Hivatal feladata.
- 2., Óslénytani kutatás vonatkozásában az engedélyezés a Természettudományi Múzeum hatáskörébe tartozik.
- 3., Régészeti kutatás és feltárás csak a Művelődésügyi Minisztérium Ásatási Bizottságának engedélyével végezhető.
- 4., Földtani kutatás engedélyezése barlangokban, csakúgy mint más helyeken a Központi Földtani Hivatal, mint Földtani Hatóság feladata.
- 5., Barlangokban folytatott hidrológiai kutatás és megfigyelés az Országos Vízügyi Hivatal és a Vízügyi Igazgatóságok, mint Vízügyi Hatóság jogkörébe tartozik.
- 6., Feltárás és kutatás gyógybarlangokban és vizművek védőterületén levő viznyelőkben és barlangokban, csak az Egészségügyi Hatóság (KÖJÁL) engedélyével lehetséges.
- 7., A barlangokban folyó bizonyos tevékenység pl. a barlangi életmentés a BM rendőri szerveinek hatáskörébe tartozik.

Természetesen logikus és célszerű ha a különböző helyeken végzendő barlangfeltárás - kutatás központi helyen kerül nyilvántartásra és koordinálásra (OTvH mint állami hatóság és MKBT mint hivatott társadalmi szerv), hiszen a felsorolt hét hatóság egyike sem fogja át teljes keresztmetszetében mindazokat a kutatási munkákat, melyek kapcsolatosak a barlangokkal.

Amennyiben az OTvH szigorúan a hivatalos utak betartásával kívánja, a feltárási-kutatási céloktól függően a különböző hatóságok jogkörébe tartozó munkálatokat koordinálni és az engedélyeket kiadni, akkor kénytelen lesz az összes érintett hatósággal az egyeztetést lefolytatni. Ennek megfelelően az engedélykérelmeket az anyagban feltüntetett helyeken kívül a különböző hatóságoknak is meg kell küldeni és ily módon nem nyolc, hanem 13 példány kiállítása szükséges. Társulatunk széles többségének véleménye azonban az, hogy az ilyen jellegű eljárás lebonyolítása, az összes hatósági hozzájárulás, illetve engedély beszerzése lényegében megbéníthatja és megoldhatatlanná teheti gyakorlatilag a feltárási- kutatási engedélyek beszerzését és ezzel a feltáró-kutató munka legális végzése lehetetlenné válhat. Ez pedig a t. Hivatal vezetőségének nem lehet célja az eddigi, barlangokkal kapcsolatos tevékenysége alapján itélve. A társadalmi tevékenység körében folyó feltáró-kutató munka lehetetlenné válása nem célja annak a társadalmi szervnek sem, mely ennek a társadalmi összefogására hivatott.

Annak érdekében, hogy az engedély kiadásának szabályozása mégis megoldható legyen - a közös cél érdekében - a Társulat legmesszebbmenőbb segítségét ajánljuk fel. Mivel Társulatunk a karszt- és barlangkutatás teljes keresztmetszetében foglalkozó, legkiválóbb szakembereket is magába tömöríti, akik a felsorolt, mind a hét, érdekelte állami szerv területén tevékenykednek, igen tág lehetőség kínálkozik arra, hogy az eddigi gyakorlatnak megfelelően, azonban lényegesen magasabb színvonalon álló, Véleményező Bizottság alakítsa ki a feltárási-kutatási tervek rangsorolását, összehangolását és koordinálását. Ily módon a Véleményező Bizottság tagjai, akik az érdekelte társhatóságok hivatalos állásfoglalását tudják társadalmi területben képviselni, az OTvH részére a döntéshozkésztítést végeznék el.

Elvi javaslatunk lényege tehát a következő:

A "Barlangfeltárási- kutatási Engedély kérelem" készíttessék négy példányban, Ezeket kapják: 1-2. Természetvédelmi Hatóság

3. MKBT Véleményező Bizottsága döntéselőkészítésre

4. Engedélykérő jogi személy.

Az általunk javasolt Véleményező Bizottság működésének és létjogosultságának magyarázata véleményünk szerint az, hogy a kizárólag amatőr kutatók, társadalmi tevékenységben végzett kutatómunkájának társadalmi szinten történő véleményezése, elbírálása és értékelése elsődlegesen annak a társadalmi szervnek hivatott feladata, melyet a társadalmi igény e célkitűzés megvalósítására hozott létre.

Teljes mértékben nyilvánvaló, hogy a működés hatósági engedélyezése az illetékes hatóság rendeletekben megszabott jogköre és feladata.

Társulatunk e véleményben nem kíván kitérni az A. pontban rögzített barlangi turisztika tematikájára. A javasolt engedélyezési eljárás, azoknak az amatőr csoportokat fenntartó szervezeteknek a részére készül, ahol a munka célja:

- új barlangok vagy barlangrészek feltárása, felmérése,
- alapvető földtani, hidrológiai stb. megfigyelések gyűjtése, azaz valamilyen meghatározott szakmai célkitűzés.

A barlangi turisztika nem tartozik a Társulat profiljába és így a kimondottan turisztikai célu, esetleges belépési kérelmek véleményezésének pusztán, abból a célból lehet jelentősége, hogy a feltárási-kutatási engedéllyel rendelkező csoportok munkájának eredményét a turázók ne veszélyeztessék.

Továbbá Társulatunk joggal feltételezi azt, hogy ha a barlangi turisztika is engedélyhez köttenék, akkor ezekben az engedélyekben feltűntetésre kerül:

- " Az engedély semmiféle feltáró-kutató munkára nem jogosít és ennek be nem tartása a megfelelő hatósági szankciókat vonja maga után."

II. A megküldött anyag részletes elemzése.

A IV. 23-án rendelkezésünkre bocsájtott anyaghoz részleteiben - a fenti elvi állásfoglalásunkon túlmenően - az alábbi észrevételeket tesszük:

ad. 11. megfogalmazása helyett javasoljuk az alábbi szövegezést: "Barlangfeltérési - kutatási engedélyt" kap minden olyan barlangkutató csoportot fenntartó szerv (jogi személy), mely az általa fenntartott csoport tevékenységéért, biztonságtechnikai, anyagi és erkölcsi szempontból felelősséget vállal.

Az engedélyek kiadásánál az OTvH előnyben részesíti az MKBT keretében működő csoportokat.

Ez utóbbi megjegyzést abban a meggyőződésünkben tesszük, hogy az OTvH-nak nem lehet célja a párt- és állami szervek már hivatkozott elvi álláspontjával ellentétben más társadalmi szervek létrehozása vagy patronálása a karszt- és barlangtudományok területén. az MKBT-n kívül,

ad. 12. Véleményünk szerint az itt leírtak a Fenntartó Szerv kizárólagos hatáskörébe tartoznak az általunk javasolt fenti megfogalmazás alapján.

ad. 13. E pont helyett: a "Barlagjárás Biztonsági Szabályzata" c. OTvH szabályzatban előírtak mértékadók,

A Szabályzat rövid határidőre való kidolgozását Társulatunk készséggel vállalja.

ad. 14. A feltérás-kutatás vezető a későbbiekben szabályozott hatósági vizsgál elvégzése után kapott igazolvány tulajdonosa lehet. A szabályzat kidolgozásáig, illetőleg az új igazolványok kibocsájtásáig az OTvH elfogadja az MKBT korábbi tanfolyamait követően kiadott kutató-igazolványokat.

A szabályzat kidolgozását, a tanfolyamok lebonyolítását és az OTvH képviselőivel a vizsgáztatást a Társulatunk vállalja.

- ad. 15. Erre vonatkozóan az általunk megfogalmazott 11. pont választ ad.
- ad. 16. Gyakorlati barlangkutatást egyéni kutató nem folytathat.
- ad. 17. Kivételt képeznek ez alól az MKBT-hez tartozó csoportok esetében a Társulat nemzetközi együttműködési szerződéseiben rögzített és szervezett Nemzetközi Táborok.
- ad. 22. Harmadik oldal első sorából a túra szó helyébe feltárás irandó.
- ad. 23. leszállást helyett feltárás irandó.
- ad. 25. Ötödik sor _____ olyan lakott helyen tartózkodó és telefontal rendelkező személynél, valamint az MKBT-nél társadalmi vetőletében működő Barlangi Mentőszolgálatnál tegye letétbe _____
- ad. 25. Célszerű e pontot kiegészíteni azzal, hogy a hivatásos kutatók megérkezéséig a csoport a lelet megőrzéséről gondoskodni köteles.
- ad. 28. Ez a pont a 13. pontnál említett BBSZ kidolgozása során veendő figyelembe.
- ad. 29. Második bekezdés első sora értelemszerűen kiegészítendő _____ személy saját munkaköri előírása szerint és saját felelősségére hajtja végre, _____

A negyedik oldal utolsó bekezdésébe nyilván fogalmazási hibából adódóan került be, hogy "az 1. és 2. fejezet csak rövid ismertetése a vonatkozó jogi és természetvédelmi szabályoknak". Tudomásunk szerint ugyanis az ebben leírtakat szabályzatok, utasítások még nem rögzítik. Kivételt képeznek az MKBT keretében működő csoportok, amelyek esetében a Társulat alapszabálya, valamint a már sorozatban megtartott oktatások folyamán, a felsorolt kivánalmak rögzítődtek.

Az első melléklettel kapcsolatban az első pontban kifejtett elvi állásfoglalásunkat ismételjük meg, beleértve a megbeszélésen felajánlott és a véleményünk

ben ismételten rögzített, messzemenő társadalmi segítséget a szakmai minimumok, a zárójelentés részletes formai meghatározása, stb. vonatkozásában. Felhívjuk a t. Hivatal szives figyelmét arra, hogy publikálást még a hivatalos kutatóknak is nehéz kötelezően előírni, nem beszélve az amatőrökről. Ezért javasoljuk azt a megfogalmazást, hogy a feltárási adatok prioritása érdekében célszerű és szükségszerű az eredmények publikálása.

Az engedélykérelem formai részét javasoljuk az alábbiak szerint kiegészíteni:

2. oldalon a második kérdéscsoportba beépítendő: a csoport tagja-e az MKBT-nek: igen - nem, továbbá a csoport milyen hivatásos állami kutatóintézettel áll kapcsolatban, illetve annak megbízásából végzi-e tevékenységét? Ha nem, akkor az MKBT melyik szakosztálya vagy szakbizottsága patronálja szakmailag a csoportot?

3. oldalon a töbör, mint felszíni forma törlendő.

A kutatás célja rovatban célszerűnek látjuk az alábbiak feltüntetését:

- új barlangrész feltárása,
- geodéziai felmérés,
- fotózás,
- földtani felmérés,
- hidrológiai alapadatok gyűjtése,
- hidrológiai megfigyelések végzése,
- klimatológiai (hőmérséklet, páratartalom stb.) megfigyelések,
- morfológiai adatok gyűjtése.

A fentebb kérdésekben a Társulat legteljesebb bizalommal fordul az Országos Természetvédelmi Hivatalhoz akkor, amikor az alapszabályával egyetértésében véleményez és javaslatot tesz az arra illetékes állami szerveknek e régóta húzódó probléma megnyugtató rendezésére.

Mély meggyőződésünk, hogy a karszt- és barlangkutatás természetvédelmi vonatkozásában az Országos Természetvédelmi Hivatal és a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat érdekei azonosak és ebből adódóan annak a szakmai,

társadalmi egyesületnek a véleménye, mely a karszt- és barlangkutatással hivatásszerűen és azon kívül foglalkozók túlnyomó többségét magában egyesíti, megfelelő súllyal vétetik figyelembe az őket érintő Hatósági előírások, esetleg további megbeszélések és egyeztetések során kialakítandó megfogalmazásnál.

Végezetül, de nem utolsósorban ismételten hangsúlyozzuk, hogy - éppen a karszt- és barlangkutatás szerteágazó volta miatt - célszerűnek és időszerűnek tartanánk a t. Hivatal és Társulatunk között kialakuló kedvező kapcsolatot és munkaviszonyt együttműködési megállapodás keretében rögzíteni.

Böcker Tivadar sk.
főtitkár

AZ ORSZÁGOS KŐOLAJ ÉS GÁZIPARI TRÖSZT vezérigazgatója levélben értesítette Társulatunkat, hogy a Tröszt és valamennyi vállalata jogi tagként be kívánnak kapcsolódni a Társulat munkájába. A levéllel egyidejűleg a Tröszt 1974. évre 5.000 Ft jogi tagdíjat utalt át Társulatunk számlájára.

Karszt és Klíma Konferencia

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat a Magyar Meteorológiai Társaság Pécsi Csoportjával és a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Bizottságának Földtudományi Osztályával közösen 1974. szeptember 3-án és 4-én Pécsen a karszt és klíma kapcsolatáról tudományos konferenciát rendez.

A konferencia két szekcióban végzi munkáját:

- a.) A klíma szerepe a karszt morfogenetikában
- b.) A barlangklíma kutatás eredményei és közegészségügyi, valamint népgazdasági jelentősége.

A konferencia helye: Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Bizottságának székháza, Pécs, Jurisics M. u. 38.

Részvételi díj: 250.-Ft, amely magában foglalja a konferencia előadásait tartalmazó kiadványt, valamint a kirándulás költségeit. A szervező Bizottság címe: Dr. Fodor István, 7601 Pécs, Pf. 199. Kulich Gyula u. 22.

Program:

1974. szeptember 3.
 8⁰⁰ - 13⁰⁰ -ig a konferencia megnyitása, az a.) szekció ülése (előadások, vita)
 13³⁰ - 14³⁰ ebédszünet
 14³⁰ - 19⁰⁰ a b.) szekció ülése (előadások és vita)

1974. szeptember 4.

Szakmai kirándulás

7⁰⁰-kor indulás autóbusszal Abaliget-Orfűre

(az Abaligeti-cseppkőbarlangban terápiás kezelés bemutatása, a
külszíni szanatórium megtekintése, tudományos előadások, szak-
mai vita, a b.) szekció ülésének folytatása)

13⁰⁰-kor indulás Harkányba

14⁰⁰ ebéd Harkányban

15⁰⁰-19⁰⁰ a harkányi gyógykórház és termálfürdő bemutatása,

20⁰⁰-kor a konferencia bezárása, bucsuvacsora Máriagyűdön

SZAKÜLÉSEINKEN ELHANGZOTT ELŐADÁSOK

1974. április 8.

Orbán Sándor: A BARLANGOK NÖVÉNYVILÁGA

A barlangi növényvilágot két fő csoportra oszthatjuk: 1. a természetes barlangok és zombolyok bejáratánál élő, 2. a mesterséges megvilágítás hatására a barlangok belsejében kialakuló növényzetre. Az előadás a természetes környezeti tényezők hatására kialakuló növényzettel foglalkozott.

Nagyobb barlangjaink tulnyomó része sajnos nem rendelkezik tágas bejárat-tal, ezért a növényeket kutató ember számára sokkal érdekesebbek a tágnylá-su kisebb barlangok és kőfülkék, valamint a tágas zombolyok, amelyekben gyakran meglepően gazdag növényzet alakul ki.

A barlangok hűvös, nedves levegője kedvez a növényeknek, fény azonban leg-többször kevés van. Emiatt a barlangokban többnyire árnyékkedvelő moha- és páfrányfajokból álló vegetációt találunk. A barlang belseje felé haladva a fény egyre csökken, ezzel együtt a növényzet is egyre gyéresebb lesz, végül a fényha-táron (zöld növények létezéséhez még éppen elegendő fénybeszűrődésének hatá-rán) tul zöld növények már nincsenek, a teljes sötétségbe csak gombák, mikrogom-bák és baktériumok merészkednek be (még nincs végleges álláspont arra vo-natkozóan, hogy képesek-e egyes algák teljes sötétségben élni). Míg a barlang bejáratú zónájában a növényzetet 20-30 mohafaj, 4-5 páfrány, 1-2 virágosnövény faj, és sok algafaj alkotja, addig a fényhatár közelében már csak 1-2 mohafaj és néhány alga található.

Nemcsak a barlangok belseje érdekes növényntani szempontból, hanem a bar-langok előtere, a barlangnyílások közvetlen környezete is, mivel itt a barlangok-ból kiáramló hűvös, nedves levegő hatására a növényzet megváltozik. A növé-nyek üdőbbek, vastag mohapárnák fejlődnek ki, a virágzási idő későbbre toló-dik, sokszor magashegyi, hidegtűrő növények is megtelepednek. Vannak olyan mohafajok, amelyek csaknem kizárólag a barlangbejáratok közelében élnek. A barlangok, speciális klímájuk folytán gyakran őriznek meg ma radványnö-vényeket, amelyek a barlangokon kívül csak a havasokban vagy az Északi Sark-hoz közeli területeken található.

A növények gyakran alkalmazkodnak a barlangi viszonyokhoz. Legjobban a moháknál lehet ezt megfigyelni, mivel fényszegény környezetben nem tudnak spóratartó tokot fejleszteni és megérlelni a spórákat, ezért vegetatív szaporító testeket (sarjmorzsákat, sarjtesteket) fejlesztenek, így téve magukat alkalmassá a barlangi, kedvezőtlen viszonyok közötti szaporodásra. Főleg a mohanövényeknél a barlangi viszonyokhoz való alkalmazkodás során új variációk, formák keletkeztek.

Mivel a barlangok különleges élőhelyet biztosítanak a növényeknek, megőriznek jégkori maradványnövényeket, havasi-alhavas fajokat, kialakítva a közvetlen környezetüktől teljesen eltérő növényvilágot, ezért kutatásuk, növényeik további megismerése még sok érdekességet, izgalmat rejt magában.

1974. április 8.

Dr. Hajdu Lajos : A BARLANGI LÁMPAFLÓRA ÉS A VÉDEKEZÉS
ELLENE

Ma már hazánk kivilágított barlangjaiban egyáltalán nem ritka jelenség a lámpák körüli alga és moha bevonat, sőt már helyenként páfrányokat is találunk. A barlang elnövényesedése egyre gyorsuló folyamat, amely egy emberöltő alatt képes tönkretenni több ezer éve épségben levő ősemberi falfestményt vagy cseppkőcsodát. A barlangokban mindig a legszebb képződmények mennek tönkre, mert szépségük miatt éppen ezeket világítjuk meg és ezzel a létfeltételeket biztosítjuk a növényzet számára. Szerinte a világon sürgős szükségét érzik a növények elleni védekezés kidolgozásának, a barlangok speciális adottságai között.

Hazánkban néhány helyen a megelőzéssel már elkéstünk, itt elsősorban a már meglevő bevonat eltávolítására kell jó módszert találni. Itt el kell különítenünk az eltávolítás és az elpusztítás fogalmait egymástól.

Megölthetjük az algákat valamilyen herbiciddel, de mivel az el nem távolítottuk, az ott maradó algákban a fény autolizist vált ki és megfeketednek. A növényvédő szerekkel igen nagy károkat is okozhatunk a barlang ritkaságokkal teli élővilágában. Nem érdemes biológiai védekezéssel sem próbálkozni (pl. csigák-

kal való lelegeltetés), mert az élőlények átlagosan táplálékuknak 10%-át építik testükbe, 90 % fekete ürülék alakjában kerül vissza a védeni kívánt képződményekre. Valamennyi módszer közül a legegyszerűbb a legjobb: kefével és bő vízzel le kell surolni az algás felületet.

A további növényesedés ellen pedig már megelőzéssel kell védekezni. Ennek van egy műszaki oldala: rövid megvilágítási szakaszok, ésszerű fény-szűrőtelepítés és van egy biológiai oldala. A színes, pontosabban zöld fény az algák fejlődését nagymértékben hátráltatja, mégsem javasoljuk, hiszen a cseppkövek eredeti színeit kell bemutatnunk a látogatóknak. Uj, de eddig a gyakorlatban még ki nem próbált ötlet a megvilágított zóna kiszáritása, ugyanis ezek a kicsiny növények csak bőséges vizellátás mellett képesek növekedni. A franciák sikerrel alkalmazzák az alga foltok besugárzására a kvarclámpát.

Egyetlen védekezési eljárástól nem lehet tökéletes eredményt várni, mert ez csak eltolja az élővilágot olyan irányba, hogy azok a fajok szaporodnak el amelyek ezt a behatást türik. Komplex, több párhuzamos módszerből álló védekezést kell megvalósítani.

1974. április 22.

Kordos László: ADATOK AZ ESZTRAMOS ÉS A FELSŐ-BÓDVA-VÖLGY
FEJLŐDÉSTÖRTÉNETÉHEZ

Az Esztramoson kimutatható fosszilis karsztvizszinten kialakult barlangok, valamint a hasadékitöltések üledékföldtani vizsgálatával, a gerinces faunákkal meghatározott földtörténeti korok ismeretében tovább lehetett finomítani a Felső-Bódva-völgy pliocén és kvarter fejlődéstörténetét. Az irodalmi és az új adatok egybevetésével a következő rekonstrukciót lehet elvégezni:

A későharmadkori elegyengetett karsztos tönkfelszín nagyrésztét a miocén beborította a törmelékes piroklasztikum. Az alsópannonban a K-en mélyülő térszínre behatolt a Miskolci-kapun keresztül a Pannon-beltő, üledéke a Cserhát nagyrésztét befedi, lehet, hogy az Esztramos is. A felsőpannonban

a szerkezetileg már eddig is elkülönült Rudabányai-vonulat és a Gömör-Tornai-karszt rögei még jobban rögökre tagolódnak, kialakul a későbbi Felső-Bódva-völgy medencéje, miközben az Esztramos még nagyobb területtel áll kapcsolatban, a karsztvízszinten kialakulnak a barlangok (320 m-en). Később az Esztramos és a Bódvarákó-Perkupa közötti nátongabbrót fedő terület egy része áthalmazódott sárga érces anyagként a 320 m-es szinten kialakult barlangokba. Ekkor, valamint a pannon végén az Esztramos határozottan sziget jellegű, szárazföldi hematitos vörösgyag áthalmazódás történik a megnyílt hasadékokba, miközben a Felső-Bódva-völgy medencéjében továbbra is rakódik le a vastag lignites agyagösszlet. Az alsó-pleisztocénben a területet átlagosan 300 m tszf. magasságig beborítja a vastag "kassai kavics", melynek hatására megemelkedett az erózióbázishoz igazodó karsztvízszint is.

Igy mód nyílt az Esztramos barlangjainak újabb, esetleg termális vízhez jutására. A középső-pleisztocénben a Bódva völgye részmedencékre bomlott, s a folyó teraszos völgyét a kavicsba mélyítette. Közben az Esztramoson újabb jelentős repedések keletkeztek, amelyekbe hematit mentes vörösgyag halmozódott át. A Rudabányai-vonulat újabb rögökre tagolódnak, különböző mértékű függőleges mozgással. A felső-pleisztocénben, de főleg a holocénban a Kanyapta-lapály besüllyedésével a Bódva vize a denudációról akkumulációra váltott át.

A Felső-Bódva-völgy fejlődéstörténetének vizsgálata alapvető jelentőségű az Aggteleki-karszt felszínének és karsztjelenségeinek kialakulása szempontjából. A harmadkori üledékek, pannon agyagos rétegekkel s a kavicsal borított területeken csak ezen üledékek lepusztulásával, a karszt kiemelkedésével, a Bódva-völgy alsó-pleisztocénban megindult bevágódásával kezdődhetett meg a nagy patakosbarlangok, valamint zsombolyok keletkezése. További feladat: minél jobban megismerni és korhoz kötni, mekkora területeket milyen üledékek borítottak, azok mikor pusztultak le, s milyen volt a Bódva-völgy bevágódásának üteme.

A BARLANGI MENTŐSZOLGÁLAT KÖZLFMÉNYEI

A kötelek csomózása

A csomózás technikáját (kötés, felhasználás) alaposan el kell sajátítanunk ahhoz, hogy biztonságosan tudjuk alkalmazni. A közel száz féle ismert csomóból elég megtanulni 10-15 kipróbált csomót. Ezeket azonban minden körülmények között fel kell tudnunk használni.

A jó csomót jellemzi a gyors és biztonságos köthetőség. A jó csomó nem csuszik szét, nem lazul meg sem terhelt, sem terheletlen állapotban, a kötelet nem töri meg nagyon (nem csökkenti jelentősen a terhelhetőségét) és a terhelés után könnyen bontható.

A csomókat a megkötés után ellenőriznünk kell. Ha nem találjuk megfelelőnek, akkor ne próbálkozzunk a kötél igazgatásával, hanem bontsuk szét és kössük meg újra. Így csökkenthetjük a baleset veszélyét.

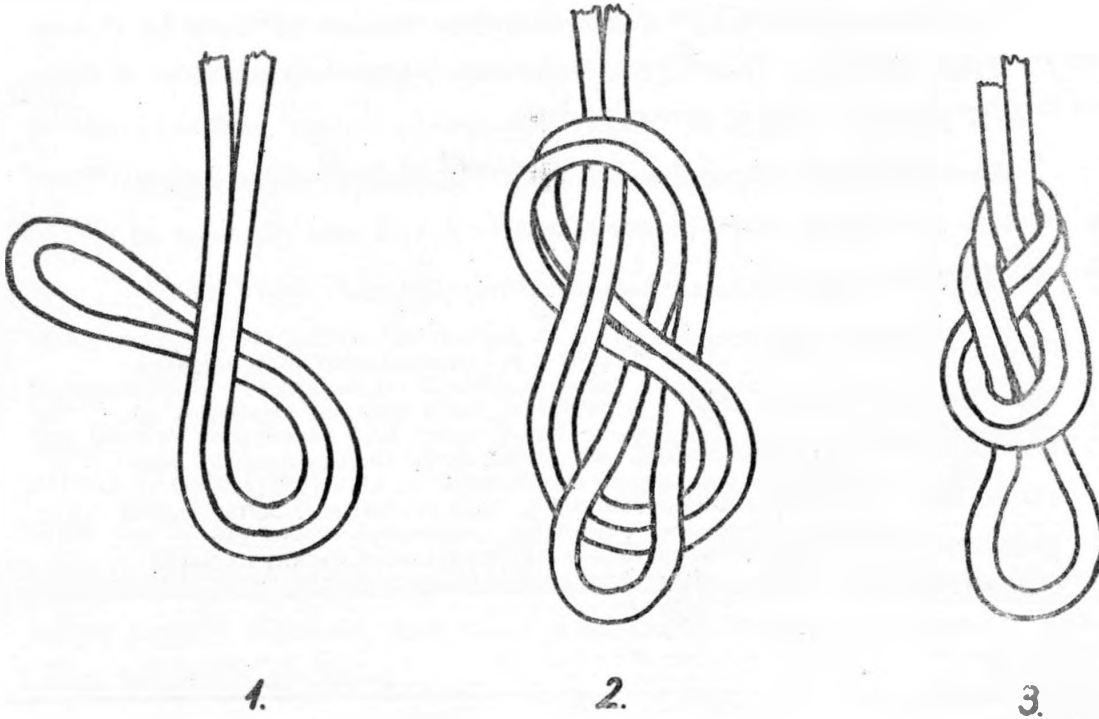
A csomókat felhasználásuk előtt huzzuk feszesre. Lehetőség szerint egy közönséges csomóval biztosítsuk le azokat úgy, hogy a biztosító csomó után még maradjon 8-10 cm-es szabad kötélvég.

Egy csomó több célra is felhasználható. A különböző csomók felhasználási hatósága nem azonos. Ezért minden feladathoz ki kell tudni választani az arra legalkalmasabb csomót.

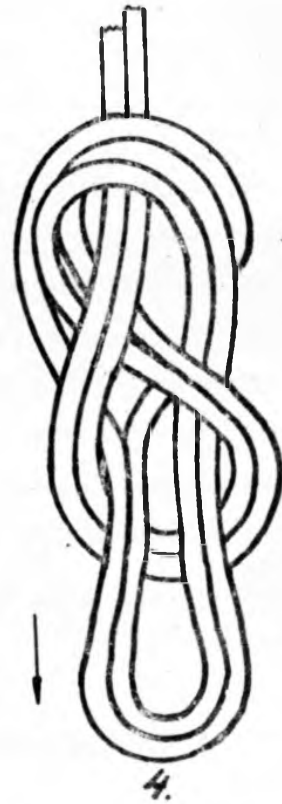
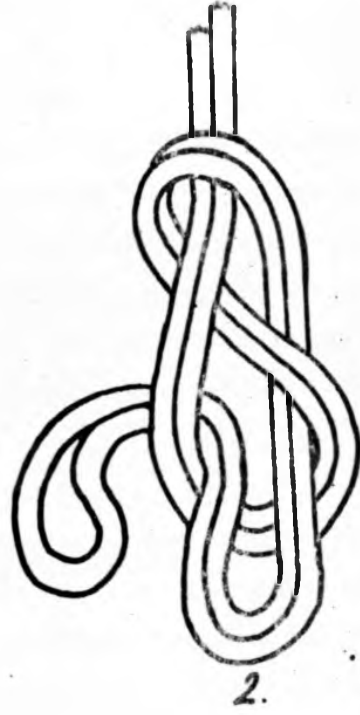
1., Egyszerű csomó (1. ábra) Jóllehet a mászástechnikában önmagában sehol sem alkalmazzuk, nagy a jelentősége, mert igen sok csomónak ez a kiindulási alapja (perccsomó), sőt alkotó eleme (halászcsomó). Hátránya, hogy merevebb köteleknél kiborul, nagy terhelésnél pedig nagyon megszorul. Ezen kívül erősen megtöri a kötelet, ezzel csökkenti annak terhelhetőségét.

1. ábra. Egyszerű csomó

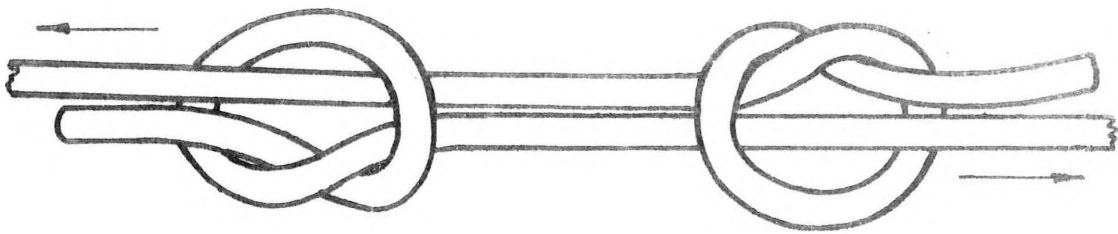

2. ábra. Perek csomó

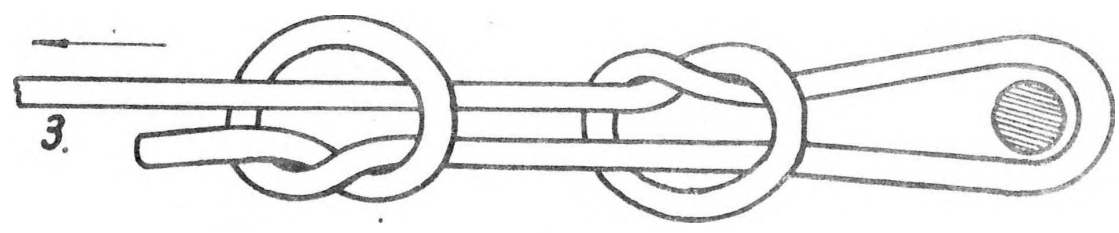
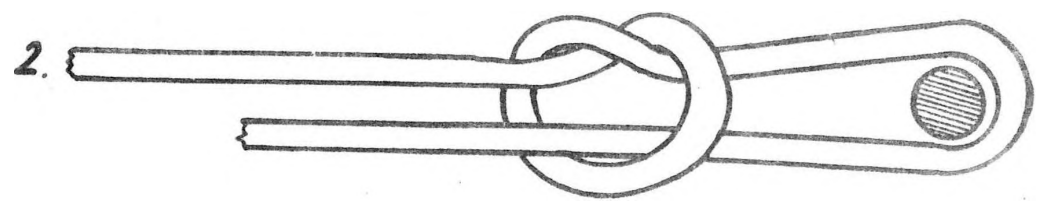
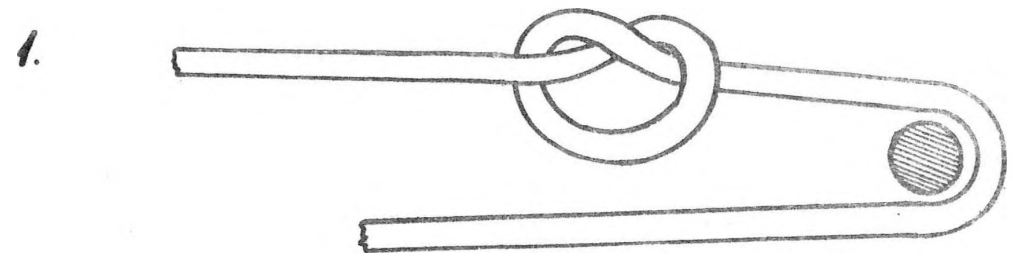

3. Ábra. Angol mentőszomó

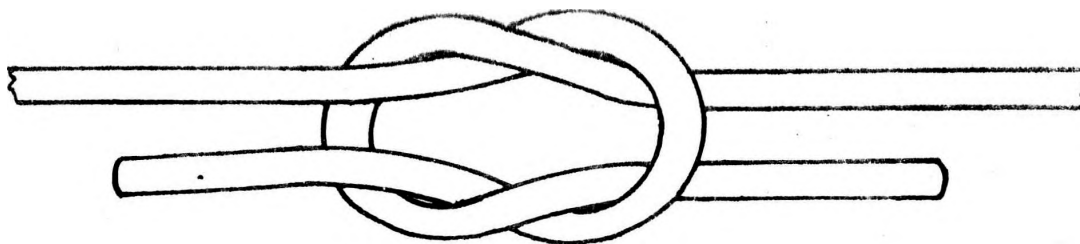
2. Perec csomó (2. ábra) Az egyszerű csomóból alakult ki. Előnye, hogy kevésbé tör meg a kötelet. Ez a fő tulajdonsága azonban csak akkor domborodik ki, ha ügyelünk a kötélzárak párhuzamos futására. Ezzel egyúttal a könnyebb szétbontási lehetőséget is biztosítjuk. Felhasználhatjuk eresztéseknél a főkötélre kötve (ülőhevederbe és mellbekötőbe helyezett karabinert ebbe kapcsoljuk), kötélgyűrűk összekötéséhez, sziklarepedésekbe befeszülő csomónak.
3. Angol mentő vagy kéthurkos csomó (3. ábra) Alapja a perec csomó. Megkötése akkor helyes, ha a két hurok egy helyen bujik ki a csomóból. Ha nem így sikerült, kössük újra. Felhasználható mellbekötésként is. Ekkor az egyik hurok a mellünkön van, míg a másik a hónunk alatt és a vállunkon keresztben megakadályozza a mellkasról való lecsuszást. Fontosabb alkalmazási területe az eresztéseknél, illetve felhuzásoknál van (ülőheveder híján). Ilyenkor a barlangkutató beleül a két hurokba és a csomó felett megkötött perec csomóba kapcsolja a mellbekötését. Ezzel gátolja meg, hogy hátrafelé kibukjon a két hurokból.
4. Halász csomó (4. ábra) Ez a csomó lényegében két egyszerű csomóból áll. Megkötéskor mindkét csomót huzzuk feszesre. Ügyeljünk arra, hogy a két csomó egymásra feküdjön. Még a terhelés előtt kell a csomókat egymáshoz hoznunk. A csomó oldásának a legegyszerűbb módja, ha a két kötélvéget marokra fogva széthuzzuk a két egyszerű csomót, s csak azután bontjuk szét azokat. Felhasználható két közel egyforma átmérőjű kötélen összekötésére és kötélgyűrű kialakítására. (Erre ez a csomó a legalkalmasabb) Felhasználhatjuk továbbá a mászókötel közvetlen kirögzítésére is. (5. ábra)

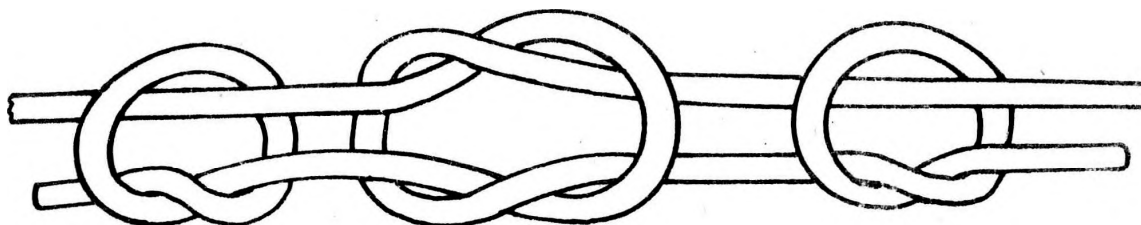
4. ábra. Halászcsumó

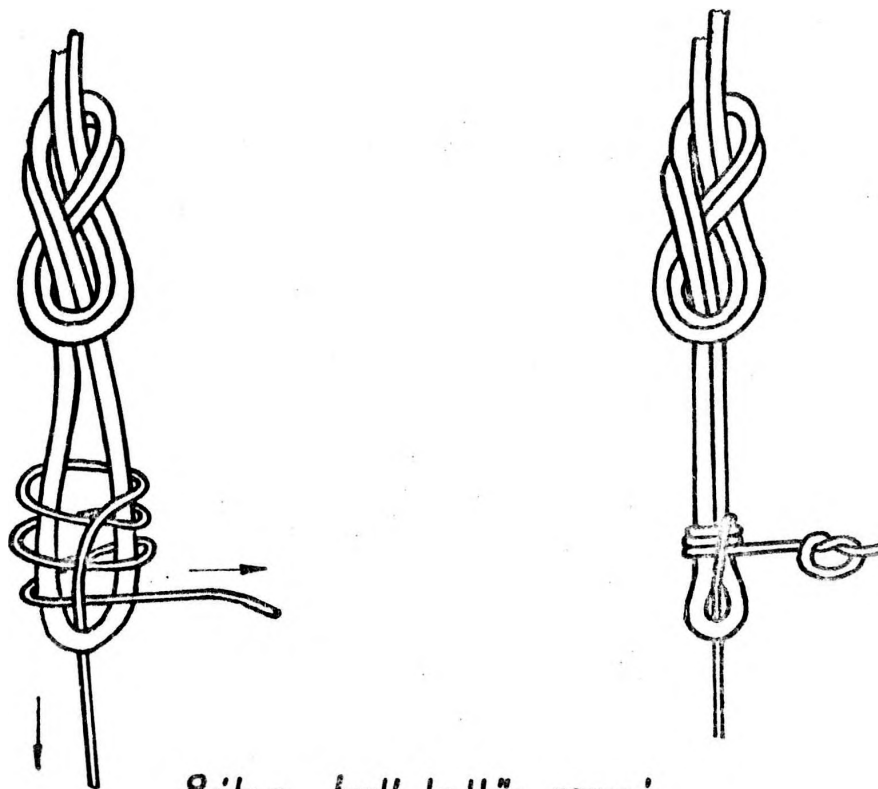
5. ábra. Kötél végére kötött halászcsumó

6.ábra Kettős csomó

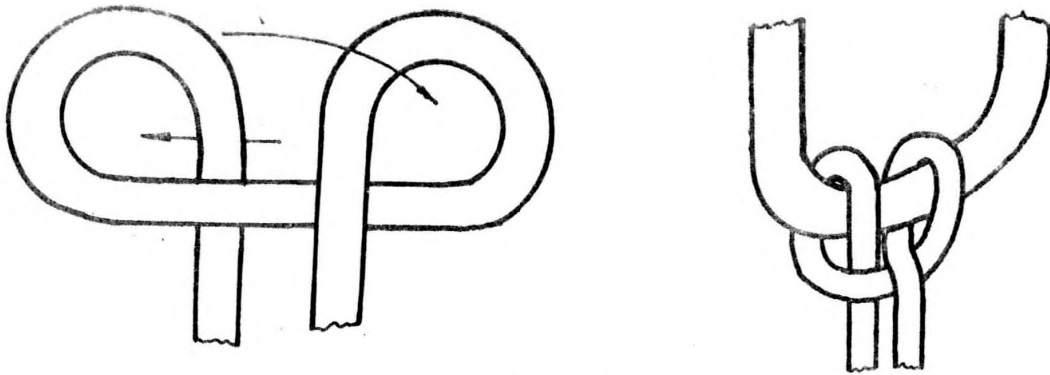

7.ábra Biztosított kettős csomó

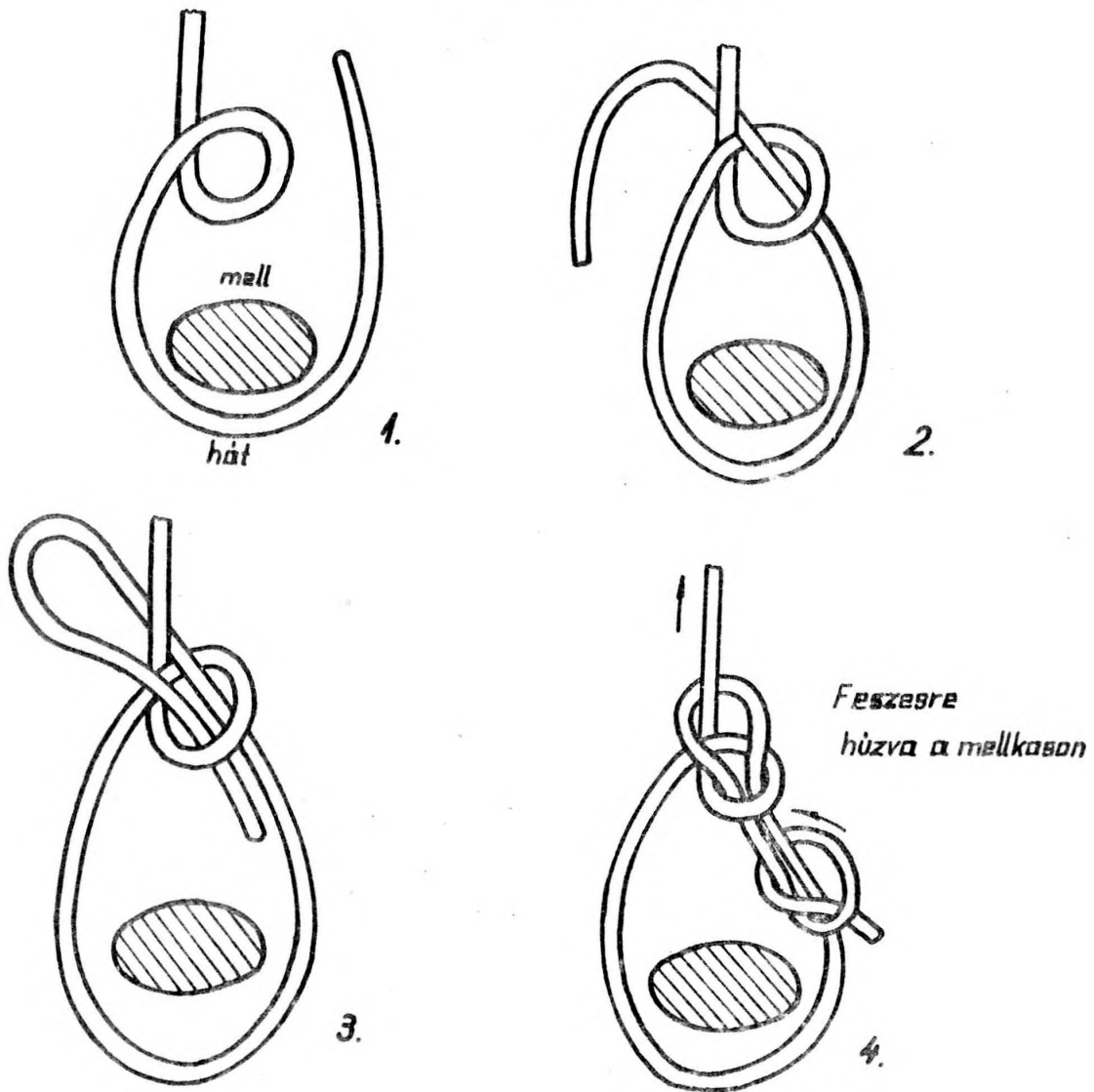

8.ábra Ívelt kettős csomó

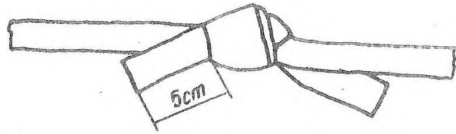
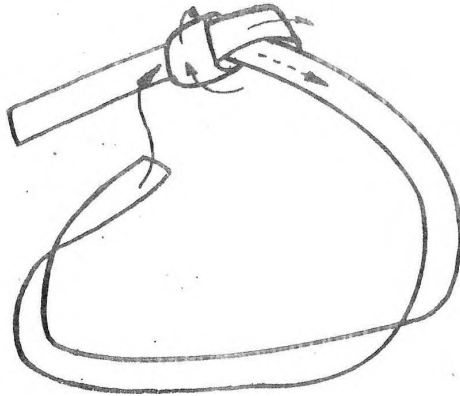
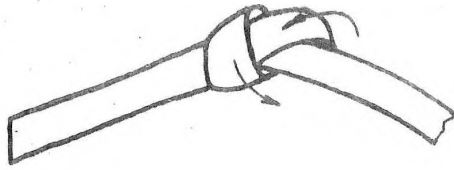
- 5., Kettős csomó (6. ábra) Ez a csomó terheletlen állapotban igen könnyen kibomlik. Kötélvégek összekötésére alkalmazzuk szállításnál, csomagolásnál, ajánlatos két egyszerű csomóval lebiztosítani (7. ábra). Ügyelni kell a megkötésnél, hogy két egymásba fonódó hurkot kapjunk. Ellenkező esetben az ún. "kofacsomó" szinte magától szétbomlik.
- 6., Ivelt kettős csomó (8. ábra) Két különböző átmérőjű kötélt összekötésére használjuk (erre a legalkalmasabb). Mielőtt terheljük, feszesre kell húzni. A vastagabb kötéltre perccsomóval hurkot készítünk, míg a vékony kötélnél a végét egyszerű csomóval biztosítjuk le.
- 7., Szorító nyolcas (9. ábra) Két egymásra csusztatott hurokból áll. Félkézzel is gyorsan megköthető, ezért mászásnál a karabinerhez történő önbiztosításnál alkalmazzuk. Más célra nem szabad használni, mert könnyen megcsuszlik.
- 8., Bekötő csomó (10. ábra) Használatát alaposan el kell sajátítanunk, mert sötétben, nehéz körülmények között (vizes, sáros, merev kötélt) könnyű tévesen megkötni, s ez végzetes balesetet okozhat. Felhasználhatjuk közvetlenül a kötéltre történő bekötéshez, a bekötőheveder és a kötélt összekötéséhez. Megkötéskor közvetlenül a csomó után biztosítsuk le egy vagy több egyszerű csomóval.
- 9., Heveder összekötő csomó (11. ábra) Hevederek, heveder gyűrűk összekötése kényes munka, mert merevebbek mint a kötélt és csak lapjaik mellett köthetjük meg. Köteleknél használt csomókkal megkötve kibomlanak. Megkötésükre csak egyetlen csomó alkalmas, ennek ismerete tehát feltétlenül szükséges.

9. ábra Szorító nyolcas

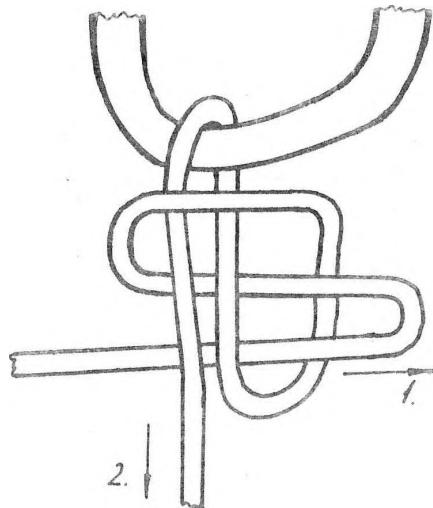

10. ábra Bekötőcsomó (Bulin csomó)

11. ábra
Heveder összekötő
csomó

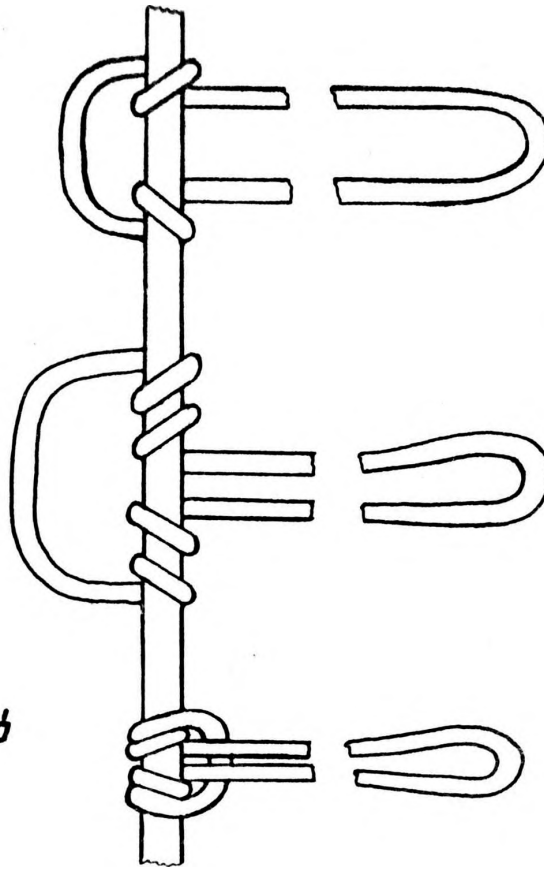
Megkötés után
feszésre kell húzni!

12. ábra
Blokkoló csomó

- 10., Blokkoló hurok (12. ábra) Alkalmazási területe a biztosításra és az eresztésre terjed ki. Akkor használjuk, ha rögzíteni akarjuk a kotelet valamilyen - a művelet közben felmerült - probléma miatt. Ügyeljünk arra, hogy az áthuzott hurok elég hosszú legyen.
- 11., Szoruló hurkok A főkotélnél vékonyabb kötélgyűrűvel köthetők. A két kötélarány 1:2 (11 mm-es kötélen 5-6 mm). Általános jellemzőjük, hogy terheléskor nem csusznak meg, terhelés után gyorsan felbomlanak, elcsuszathatók a kotelén. Felfelé, lefelé vagy mindkét irányban terhelhetők. Felhasználhatók mászásra (pruszik-technika), önbiztosításra (ereszkedésnél, szabad mászásnál), kötélrögzítésre, húzásra. Sokrétű felhasználásuk miatt minden komolyabb turára szükséges magunkkal vinni 1 pár megkötésükre alkalmas kötélgyűrűt.
- a., pruszik csomó (13. ábra) Felkészül is könnyen megköthető. Elkészítésekor arra kell ügyelni, hogy a csomó "menetei" elrendezés után szabályosan feküdjenek egymás mellett, ugyanis csak így tudjuk kielégitően használni. A "menetek" száma duplán változtatható a kötelek vastagságától, minőségétől és állapotától függően. Mindkét irányban terhelhető. Felhasználhatjuk önbiztosításra, mászásra, rögzítésre. A legáltalánosabban ezt használjuk.
- b., egyszerű pruszik csomó (14. ábra) Nedves, agyagos koteleknél is használható. Megkötése valamivel körülményesebb, így kevésbé használt változat, pedig még hasonló átméretű, de nem túl merev kötelek esetében is biztosan tart. Csak egy irányban terhelhető.
- c., csavart mászócsomó (15. ábra) Kedvező kötélatméreknél mindkét irányban terhelhető. Minden esetben kielégítően megszorul a terhelési irány felé.
- d., gyűrűs mászócsomó (16. ábra) Lényegében az előbbinek a változata. A 16-20 mm átmérőjű acélgyűrű a segédkötél elnyiródási veszélyét csökkenti. Mindkét irányban terhelhető.

Szoruló hurkok:

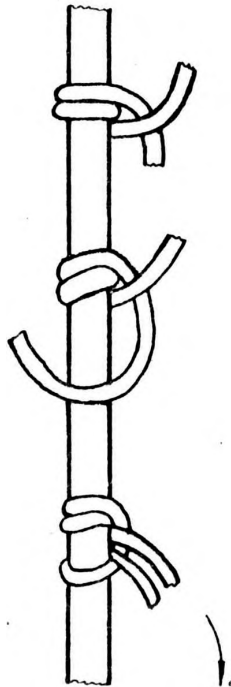
13. ábra

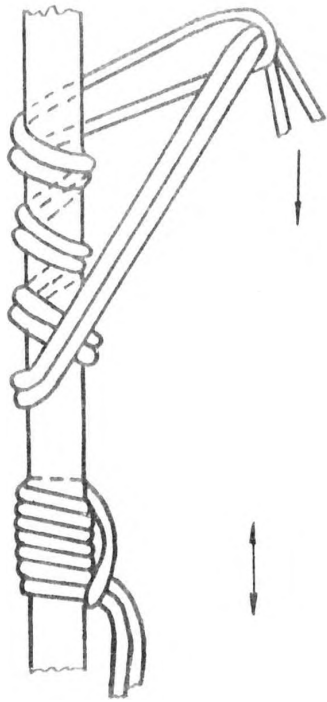
Pruszikcsomó

14. ábra

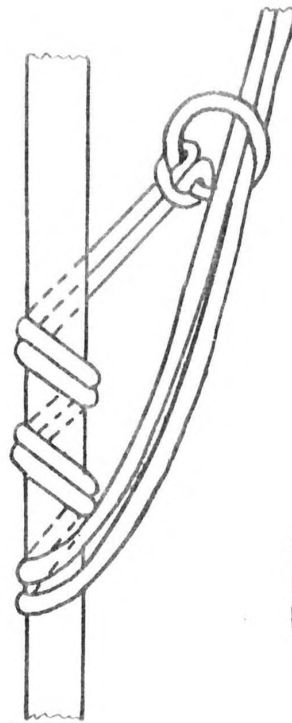
Egyszerű

pruszik

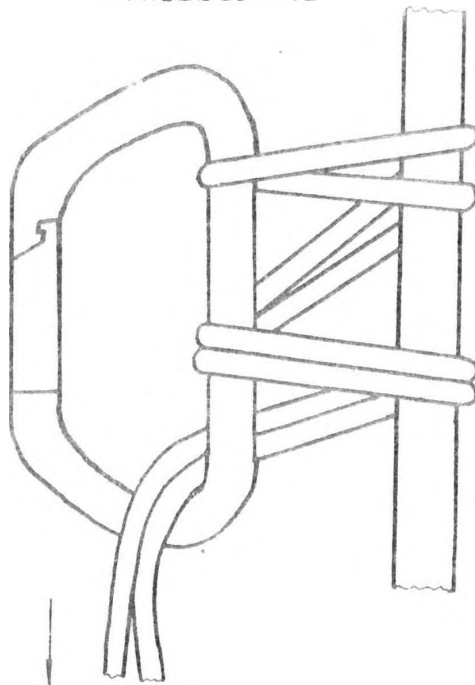

15. ábra. Csavart
mászócsomó

16. ábra Gyűrűs
mászócsomó

17. ábra Karabiner mászócsomó

e., karabiner-mászócsomó (17. ábra)

Elkészítéséhez két kéz szükséges. Az egyenes száru karabinerre tekert "menetek" számával a hatása növelhető. Előnye, hogy a terhelés megszűnte után azonnal felbomlik. Hátránya, hogy csak egy irányba terelhető.

Csernavölgyi László

KUTATÁSI JELENTÉSEK

A X. KER; TERMÉSZETBARÁT SPORTKÖR "FÉNYES ELEK" BARLANGKUTATÓ CSOPORTJA 1974. március 30-tól április 14-ig tavaszi kutatótáborot szervezett a Gerecse-hegységben, melyek során változó létszámmal (9-16 fő) terepbejárást, felmérést és sikeres bontást végzett több munkahelyen.

A dunaszentmiklósi Hosszuvontató térségében három viznyelőt bontottunk meg. Több új biztató nyelőt, hasadékot, kisebb üreget vettünk fel a csoport folyamatosan bővülő nyilvántartásába.

Április 8-tól 14-ig Tatabánya-alsón a Denevér-barlangban, a Veres-hegyi-barlangban és a Lengyel-barlang környékén dolgoztunk. Egy kisebb üreget bontottunk ki a Kő-hegy K-i oldalában, 10 m hosszúságban, amelyet a közelében talált rozsdás fegyverről Pisztoly-barlangnak neveztünk el.

Előzetes szóbeli megállapodás alapján próbabontást végeztünk a Kálvária-hegyi-barlangban, amelyet a tatai barlangkutatók 1973. második felében exhumáltak a 40-es évek elején történt mesterséges betömés után.

A tavaszi tábor újabb lendületet adott az idén 10 éves fennállását ünneplő csoportunknak.

Lendvay Ákos

A BIHAR HEGYSÉG UJ NAGY BARLANGJA

Az Amphora Könnyubuvár S. C. tagjai a kolozsvári barlangkutatók vendégeiként, múlt év őszén a Csarnóházi-forrás-barlangban sikeresen usztunk át egy 100 m hosszú szifont. Időnk rövidege miatt akkor nem juthattunk tovább, munkánkat újabb meghívásra ez év tavaszán folytattuk. A szifon tuloldalán nagy barlangi tóba érkeztünk, melyből levegős szintes ág nem indult. A vizalatti törmeléklerakódás alapján megtaláltuk a vízszint alatt 2 m-re folytatódó járatot, melynek átuszása jelenlegi feladatunk volt.

Mielőtt ezt megkezdjük volna, a környéken és a barlang eddig ismert szakaszán megfigyeléseket végeztünk. A völgy bal oldalát meredek letöréssel végződő, kb. 300 m-t emelkedő mészkő-masszivum alkotja. A kőzet a letöréssel párhuzamosan, 0°-ban települt vastagpados szürke mészkő (Dr. Kessler). A letörés szélétől a barlang felett, arra közel merőlegesen dolinasor indul, majd kb. 1-1,2 km után Y alakban kettéválik. Három tövénél, kettőnek az oldalán, hordalékkal és a felszínről beuhant állatok (disznó, tehén) viszonylag friss hulláival lazán kitöltött, időszakosan aktív, nyílt viznyelőket találtunk. E vízrendszer legjelentősebb nyelője a forrástól 3 km-re fekszik (lásd: Dr. Kessler: Jád-völgyi barlangok, MFT 1944).

A barlangban a szifon előtt és legmélyebb pontján megtaláltuk a két törésvonalat, ami mentén a dőlésirány megváltozása létrehozta a vizalatti járatot. A szifon utáni tó oldalfalain a dőlésirány a korábbival közel azonos, a kőzet minőségileg sehol nem változik.

E megfigyelések alapján a következő feltételezés látszott valószínűnek:
II. tóból viszonylag rövid és kis mélységű vizalatti járat után a korábbinak megfelelő szelvénykeresztmetszetű, alsó- majd középszakasz jellegű patakos főágat találunk, amely 2-2,5 km után elágazik.

Az eddigiekben jól bevált felszereléssel indultunk: három buvár egyenként egy db. képaackos ikerkészüléket és egy 5 W-os kézilámpát vitt magával. A mérülő buvárok vezetékes telefonon keresztül tartották a kapcsolatot a felszínnel.

A már ismert 100 m-es vizalatti szakaszon a korábban benthagyott telefonvezeték mellett könnyen átjutottunk. A II. tóban a néhány m²-es agyagpadon part-ra szálltunk, innen indultunk az ismeretlen vizalatti szakasz felkutatására. Egy buvár indult tovább, a második biztosította, a harmadik az elsővel és a tuloldaliakkal tartott telefonkapcsolatot.

Az előző alkalommal megfigyelt vizalatti járat könnyen következő volt: a 3-4 m széles, 1-1,5 m magas járatban a folyásirányt a tiszta vízben jól láttuk. A járat legnagyobb mélysége -2 m volt. Kb. 20 m után a mennyezet a vízszint fölé emelkedett,

Kb. 20 m²-es tóban értünk felszint. A tó a barlangteremnek csak kis részét töltötte ki. A tóba folyó patak vizesésének hangját a visszhang sokszorosára fokozta.

A terembe több barlangág torkollik: két száraz, felsőjárat jellegű szakasz, egy szűk keresztmetszetű patakos ág és a főjárat. A két felsőjárat cseppkövekben gazdag 25-30 m-es szakasz után teremmé egyesül. E terem távolabbi végében agyaggal nagyrészt kitöltött nyelőbetorkollás látható.

A főág patakját követve tágas folyosóban akadálytalanul juthattunk tovább.

A 15-20 m magas járatban 60-70 m után omláshoz értünk. A patakot elhagyva az omladékhegy tetejére másztunk, majd 20 m után ismét elértük a vizet, 400 méteren belül még két hasonló omláson hatoltunk át. A járat eddigi irányát megtartva halad kisebb-nagyobb kanyarokkal, egyenletesen emelkedve. A patak folyását 1/2-1 m-es vizesések gyakran megszakítják. A 3. omlás után a víz egyre mélyebb lesz, néhány m-t uszva tetrünk meg. A tuloldalon kikapaszkodva újabb omladékba másztunk be, melynek másik oldalán megint megtaláltuk a patakot. A szifontól egy óra járásnyira az eddigi legnagyobb omláshoz értünk. Az omladékhegy mintegy 10 m-re emelkedik a víz színe fölé, s mintegy 100-150 m hosszan nyulik el,

Az omladékhegy felett a szelvény nem szűkül be, magassága itt is 15-20 m-re tehető, helyenként be sem tudtuk világítani. Szokatlan a nagy csend, amely itt körülvesz: a patak csobogása már nem hallatszik idáig. Az omlásnak hirtelen vége szakadt, nagy kötömböket kerülgetve ismét lemásztunk a patakhoz, s újra a főágban folytattuk utunkat. A szelvény itt fokozatosan csökken, bár magas-

sága még mindig 6-10 méter között változik. Több omladékhegyen keltünk át, majd újra térdig jártunk a patakban, vagy egyensúlyoztunk a borotvaélesre korrodált sziklaéleken. Ujabb és újabb oldalágak torkollanak be egy-egy kis patakka. Az indulástól másfél órányira a patak és a járat kettéágazik: a bal oldaliban rövidesen szűk szifonhoz értünk, jobbról azonban akadálytalanul mehetünk tovább. 80-100 m után újabb elágazást találtunk: itt azonban a patak nem összefolyik, hanem szétágazik. A másik elfolyó ágat követve 20 m után szifon állta utunkat, feltételezhetően ez az előbb megismert szifon másik oldala. A főjáratban néhány száz m után a főág kettéoszlik. A baloldali ág rövidesen elszűkül, végét omladék zárja el, a víz a kövek közül folyik ki. Jobbra kb. 150 m-re az elágazástól a mennyezet fokozatosan a víz színére hajlik, a patak mélyül, s a járat szifonnal zárul.

A most megismert járatok az átuszott szifontól kezdődően cseppkövekben egyre gazdagabbak: egy kanyar után 15 m magas, 8-10 m széles cseppkőzuhatag borítja a falat. A felső járatokban nagy mennyiségben fordulnak elő heliktitek. A szifon utáni teremben, majd az ebből induló főágban a falakon jól látható tormelékcsik huzódik, amely a patak áradási maximumát jelzi. E felett majdnem mindenütt cseppkőképződmények alakultak ki.

Négy napos programunk keretében eddig jutottunk el a barlang megismerésében. A most feltárt szakasz hossza kb. 4 km, így az eddig megismert teljes járáthossz megközelíti az 5 km-t. A felmérés és a további feltárás következő utaink programja lesz.

Dr. Mozsáry Péter

Mozsáry Gábor

Barlangkutatás Venezuelában 1973-74-ben.

A venezuelai barlangkutatók 1973-74. évi eredményei az alábbiakban foglalhatók össze:

1. 1973. januárjában a Venezuelai Barlangkutató Társulat (SVE) két expedíciót szervezett a Sierra de Perijába (Perijá-havasok), a kolumbiai határ környékére, ahol nagyméretű barlangokat tártak fel; ezek egyike két km-nél is hosszabb és Venezuela legnagyobb földalatti folyója folyik végig rajta, néhányszor $10 \text{ m}^3/\text{sec}$ vízhozammal (száraz évszakban). A terület megközelíthetlensége miatt a kutatóknak helikoptert kellett használniuk.
2. 1973. márciusától augusztusáig a Brit-Venezuelai Karsztkutató Expedíció nyolc tagja tartózkodott Venezuelában, ahol feltárásokat folytattak a Sierra de San Luis (=San Luis-havasok) területén Falcón tartományban. Többek között elvégezték a terület részletes hidrológiai felmérését. Az expedíció felfedezte a 305 m mélységű Haitón del Guarrataro-barlangot. Az expedíció eredményeiről most állítják össze a részletes programot.
3. 1973. áprilisában befejeződött a Miranda körzetében lévő Alfrédo Jahn-barlang felmérése és publikálták a barlang térképét; ez a barlang 4300 m hosszú és Venezuela második leghosszabb barlangja.
4. Szeptemberben a Lara környéki La Peonia-barlangot 2400 m-es hosszan tárták fel. Ez a barlang a Venezuelai Alpok oldalában van, 2000 m tengerszint feletti magasságban.
5. A Venezuelai Barlangkutató Társulat három tagja kéthónapos feltáró uton volt Közép-Amerikában, egy másik tagtársuk hathónapos uton volt Dél-Amerika különböző országaiban, hogy tanulmányozza a kontinens barlangi állatvilágát, amely eddig szinte teljesen feltáratlan terület volt.

6. Venezuela különböző barlangjaiból 48 vizminta fizikokémiai elemzése készült el azzal a céllal, hogy a trópusi karsztvizek jellemzőit tanulmányozzák.
7. Négyen képviselték Venezuelát a VI. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson Csehszlovákiában. Három előadást tartottak és az egész világ barlangkutatóival kapcsolatokat építettek ki.
8. Az 1973-as év folyamán az SVE összesen 30 helyen folytatott feltárást az ország 10 államában. Végeredményben 81 barlangot fedeztek fel, illetve tár-
tak fel bennük új szakaszokat 21 km összhosszuságban.
9. 1974. februárjában az SVE részben feltárta a Los-Gonzalez- és Bastimento-
barlangokat, amelyeket ezideig -100, illetve -140 m mélységig jártak be. Ezek a barlangok a Guacharo-barlangtól néhány km-re keletre vannak. Az em-
litett területen 500 m mélységű zombolyok lehetségesek.
10. Szintén 1974 februárjában különböző egyesületek feltárást szerveztek a Sarisaruinami-fennsíkra (Venezuelai-Guayana), ahol nagy zombolyokat talál-
tak, egészen 400 m nyílásátmérőig és 370 m mélységig. Ezek a barlangok a
többi guayanai területen találhatókkal együtt prekambriumi kvarcos rétegben
fejlődtek ki és így kivételes helyet foglalnak el karsztkutatási szempontból.
A közeli jövőben néhány itteni barlangot az SVE tagjai részletesen fognak tanul-
mányozni.
11. 1974. év hátralévő szakaszára több expedíciót szerveznek Venezuela majdnem
minden karsztos területére. Ezenkívül különböző francia, angol, lengyel és ro-
mán barlangkutató csoportok kértek kutatási engedélyt 1974, és 1975. évekre.
Ezen expedíciók során szerzendő tapasztalatoktól a venezuelai barlangkutatás
gyors előrehaladását remélik.

A "Sociedad Venezolana de Espeleología"
jelentése nyomán

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT ALAPSZABÁLYA

I. Általános rendelkezések

1. §.

A Társulat neve: Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat.

A Társulat a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének (MTESZ) tagja.

Székhelye: Budapest

Működési területe: Magyarország

Hivatalos nyelve: magyar

Pecsetje: Körpecséten körben a Társulat neve, alatta "az MTESZ tagja" körirat, középen a Társulat jelvénye.

Jelvénye: Vízszintes piros-fehér-zöld mezőkre osztott pajzs, fehér mezejében kiterjesztett szárnyu fekete denevér, a cimér két oldalán babérág, a cimér fölött fehér szalagon a Társulat nevének rövidítése: MKBT

2. §.

A Társulat célja: A karsztvidékek és barlangok tudományos kutatása és ismertetése; a karszt- és barlangtudományok, valamint a rokon és kapcsolatos tudományágak szakembereinek egybefogása, e tudományok területén Magyarországon történő elméleti és gyakorlati tevékenység társadalmi összefogása, a tagok kezdeményezéseinek, javaslatainak megvitatása, esetleg továbbítása az MTESZ vezetőségén keresztül a kormányzati szervekhez és mindezek által a tudományos és technikai haladás előmozdítása, az ország és a népgazdaság érdekeinek szolgálata, a szocializmus építésének előmozdítása hazánkban.

3. §.

A Társulat tevékenységei:

1. A karsztvidékek és barlangok feltárása és kutatása során szerzett tudományos és gyakorlati ismeretek és adatok összegyűjtése, feldolgozásának elősegítése és közkinccsé tétele érdekében az e területen tevékenykedő szakemberek, intézmények és szervezetek társadalmi összefogása és szakmai támogatása.

2. Szakelőadások, vitaülések, klubestek, ankétok, tanulmányutak, vándorgyűlések és kongresszusok tartása, szakgyűjtemények létesítése és kiállítások szervezése.
3. Szakkiadványok (Karszt- és Barlangkutatás, Karszt és Barlang) és társulati közlemények (Karszt- és Barlangkutatási Tájékoztató) megjelentetése,
4. Szakosztályok és csoportok, valamint szak- és munkabizottságok szervezése,
5. Céljai megoldásában együttműködik a hazai társadalmi és állami szervekkel,
6. Kutatási és fejlesztési témákat, terveket javasol, véleményez és bírál,
7. Elősegíti, megszervezi a külföldi országok vonatkozó társadalmi szerveivel való szakmai együttműködést,
8. Pályázatokat hirdet és ezekre jutalmakat tűz ki,
9. A karszt- és barlangtudományok művelése, a karsztvidékek és barlangok kutatása terén elért kimagasló eredményekért, valamint a Társulat érdekeiben végzett kiemelkedő értékű társadalmi munka elismerésére kitüntetések adományoz (Herman Ottó Érem, Kadic Ottokár Érem, Vass Imre Érem) megfelelő ügyrend szerint,
10. Adott alkalmakkor résztvesz a Társulat elnöksége, vagy az elnökség által kiküldött munkabizottság útján tudományos és gyakorlati feladatok és javaslatok előkészítésében és megvitatásában a magasabb szintű tudományos, társadalmi és állami fórumokon; javaslatokkal, bírálatokkal, szakvélemények kidolgozásával segíti az állami és társadalmi szervek munkáját.

4. §.

A Társulat gazdasági, pénzügyi és jogi helyzete:

A Társulat bevételei:

- a. / az MTESZ által kiadványok és egyéb célra rendelkezésre bocsájtott költségvetési támogatás,

- b./ egyéni tagdíjak,
- c./ jogi személyek által fizetett tagdíjak,
- d./ más szervek által fizetett hozzájárulások, támogatások,
- e./ egyéb bevételek.

A Társulat a közgyűlés által elfogadott éves költségvetési terv alapján működik.

A Társulat titkárságán dolgozó állandó és ideiglenes alkalmazottak a Társulat főtitkárának irányítása alatt állnak, végső fokon az MTESZ főtitkárának, mint hivatalvezetőnek vannak alárendelve.

II. A tagságra vonatkozó rendelkezések

5. §.

A Társulat tagjai:

- a./ A Társulat rendes tagja lehet minden nagykorú magyar állampolgár, aki magáévá teszi a Társulat célkitűzéseit és akit két rendes társulati tag ajánlásával ellátott írásbeli kérelme (belépési nyilatkozata) alapján a választmány felvesz. Az ajánlás akkor érvényes, ha az ajánlók egyike az illetékes területi osztály elnöke, vagy titkára, illetve csoport vezetője, ha pedig a belépő csoporthoz nem tartozik, a választmány egyik tagja. Visszautasítás esetén 30 napon belül a közgyűléshez lehet fellebbezni.
- b./ A Társulat levelező tagja lehet olyan érdemes bel- vagy külföldi személy, aki a Társulattal kapcsolatot tart és akit a közgyűlés a választmány javaslata alapján levelező tagjává választ.
- c./ A Társulat tiszteleti tagja lehet olyan kiváló bel- vagy külföldi személy, aki a karszt- és barlangtudományok művelése terén kimagasló eredményt ért el, vagy a Társulat munkáját hosszú időn át és jelentősen elősegítette, s akit a közgyűlés a választmány javaslata alapján tiszteleti taggá választ.

- d./ A Társulat jogi személy tagja lehet minden olyan intézmény és vállalat, amely a Társulat munkáját elősegíteni kívánja és anyagi hozzájárulásával támogatja a Társulatot.
- e./ A Társulat ifjúsági tagja lehet valamely felső vagy középfoku tanintézet és szakiskola hallgatója, illetve tanulója, az iskola hozzájárulásával, aki a Társulat célkitűzéseit magáévá teszi, s akit a Társulat valamely csoportja vezetőségének ajánlásával ellátott írásbeli kérelme alapján (belépési nyilatkozat) a választmány felvesz.

6. §.

A Társulati tagság megszűnik:

- a./ írásban bejelentett kilépés után a választmány tudomásulvételével,
b./ a tagdíjfizetés kétévi elmulasztása esetén a választmány jóváhagyásával,
c./ fegyelmi határozattal történő kizárással,
d./ elhalálozás esetén.

Tagdíjfizetési késedelem esetén a Társulat titkársága két ízben köteles írásban felszólítani a tagot tagdíjfizetési kötelezettségének teljesítésére és csak ezt követően lehet két évet meghaladó tagdíjhátralék esetén törlési indítványt be-terjeszteni a választmány elé.

Fegyelmi eljárás indítható azon tag ellen, aki a Magyar Népköztársaság törvényeit megsérti, a Társulat alapszabályát nem tartja be, vagy a hozott határozatokat megszegi. A fegyelmi eljárást a Társulat fegyelmi bizottsága folytatja le, annak javaslatát az elnökség hagyja jóvá. A határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül halasztó hatályu fellebbezésnek van helye a választmányhoz. A választmány kizárási határozata ellen - halasztó hatály nélkül - panasszal lehet élni a közgyűléshez. A kizárási okának megszűnése után a kizárt tag újból kérheti felvételét a Társulat tagjai sorába.

7. §.

1. A tagok jogai:

- a./ A Társulat rendes tagja részt vehet a Társulat rendezvényein, felszólalhat, bírálhatja a Társulat munkáját, a vezetőség tevékenységét; szakosztályok, szakcsoportok, bizottságok tagja lehet. Részt vehet a Társulat közgyűlésein, indítványokat tehet és bármely társulati tisztségre megválasztható. Küldöttközgyűlésen szavazati joggal csak a megválasztott küldöttek rendelkeznek. Új tagok ajánlója lehet. Igénybe veheti a Társulat által a tagoknak biztosított szolgáltatásokat és kedvezményeket.
- b./ A levelező tag részt vehet a Társulat rendezvényein és szakmai munkájában, a közgyűlésen tanácskozási joggal; a Társulat kiadványait tiszteletpéldányként kapja.
- c./ A Társulat belső tiszteleti tagját megilletik a rendes tag összes jogai, de tagdíjat nem fizet és a kiadványokat tiszteletpéldányként kapja; a Társulat választmányának örökös tagja.
Külföldi tiszteleti tag részt vehet a Társulat rendezvényein és szakmai munkájában, tagdíjat nem fizet, a kiadványokat tiszteletpéldányként kapja; a közgyűlésen tanácskozási joggal vehet részt.
- d./ A jogi személy tagok a Társulat rendezvényeire meghívót kapnak, a közgyűlésen tanácskozási jogú küldötttel képviseltethetik magukat, a Társulat kiadványait tiszteletpéldányként kapják és szakmai kérdésekben a Társulat segítségét kérhetik.
- e./ Az ifjúsági tag hozzászólási joggal részt vehet a rendezvényeken és szavazati jog nélkül a közgyűléseken. Tisztségre nem választható.

2. A tagok kötelezései:

Minden tag köteles a Társulat alapszabályát és a vezető szervek határozatait betartani, tevékenyen részt venni a Társulat munkájában és eivégezni

az önként vállalt feladatokat; köteles fejleszteni szakmai és politikai képzettségét. A rendes és ifjúsági tag fizeti a közgyűlés által meghatározott tagdíjat.

III. A Társulat szervezete

8. §.

1. Vezető szervek:

- a. / közgyűlés (küldött-, illetve beszámoló közgyűlés),
- b. / választmány,
- c. / elnökség.

2. Egyéb szervek:

- a. / tanácsadó testület,
- b. / számvizsgáló bizottság,
- c. / fegyelmi bizottság,
- d. / szerkesztő bizottságok,
- e. / szakosztályok,
- f. / szakbizottságok,
- g. / munkabizottságok,
- h. / területi osztályok,
- i. / csoportok.

A vezető szervezetet a tisztújító küldöttközgyűlés választja 4 évre. A vezető szervezetbe a Társulat bármely rendes tagja megválasztható.

A Társulat szervei határozataikat - az alapszabályban rögzített kivételektől eltekintve - egyszerű szótöbbséggel hozzák. Az elnökség határozatai, a választmány jóváhagyása után, a közgyűlés kivételével az összes szervekre kötelezőek.

9. §.

A közgyűlés a Társulat legfőbb szerve.

Hatáskörébe tartozik:

1. az alapszabály megállapítása és módosítása,
2. a tisztségviselők megválasztása és részükre a felmentés megadása,
3. a költségvetési terv és zárszámadás elfogadása,
4. a munkaterv elfogadása,
5. a választmány, illetve az elnökség beszámolójának megtárgyalása,
6. a társulati tagdíjnak az MTESZ-szel egyetértésben történő megállapítása,
7. a tiszteleti és levelező tagok választása,
8. társulati kitüntetések adományozása,
9. a választmány által hozott kizárási, illetve feloszlató határozat ellen benyújtott panasz, illetve fellebbezés elbírálása,
10. a Társulat más egyesülettel való egyesülésének, az MTESZ-ből való kilépésének, vagy feloszlásának kimondása és ez utóbbi esetben a társulati gyoron hovafordításával kapcsolatos döntés,

Az 1., 2. és 10. pontban megjelöltek a küldöttközgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartoznak.

A Társulat tarthat rendes és rendkívüli küldöttközgyűlést, valamint évi rendes és rendkívüli beszámoló közgyűlést. Összehívásukról - a tárgysorozat közlésével - a közgyűlés időpontját két héttel megelőzően, az elnök gondoskodik. Rendes küldöttközgyűlést 4 évenként Budapesten kell összehívni.

Rendkívüli küldöttközgyűlést kell összehívni, ha

- a. / a választmány többsége,
- b. / az MTESZ országos Vezetősége,
- c. / a számvizsgáló bizottság,
- d. / a rendes tagok egyharmada írásban kívánja,
- e. / az elnök vagy az elnökség többsége szükségesnek látja,

Amelyik évben küldöttközgyűlés nem ül össze, rendes beszámoló közgyűlést kell tartani, amelynek - a küldöttközgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozókon kívül - a közgyűlés elé tartozó minden ügyben való döntés hatáskörébe tartozik.

Mind a küldöttközgyűlés, mind a beszámoló közgyűlés akkor határozatképes, ha a megválasztott küldötteknek, illetve a tagoknak legalább a fele jelen van. Határozatképtelenség esetén ugyanazon tárgysorozattal 30 napon belül újra össze kell hívni, amikor az a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozatképes,

A közgyűlés és a Társulat valamennyi testületi szerve általában nyílt szavazással és egyszerű szótöbbséggel hozza határozatait.

Választásnál, személyi kérdésekben a szavazás titkos. Ha a többség kívánja, személyi ügyekben is lehet nyíltan, illetve egyéb ügyekben is titkosan szavazni. Alapszabálmódosítás, a Szövetségből való kilépés, vagy más egyesülettel történő egyesülés, a Társulat megszűnése és ez esetben a vagyon hovatartozása tárgyában hozandó határozathoz a küldöttközgyűlésen a jelenlevő küldöttek kétharmadának szavazata szükséges.

A közgyűlésen minden tagnak joga van részt venni és felszólalni, de szavazati joguk a küldöttközgyűlésen csak a küldötteknek van, beszámoló közgyűlésen a belföldi tiszteleti tagoknak és valamennyi rendes tagnak. Szavazni csak személyesen lehet és csak azoknak, akik tagdíjfizetési kötelezettségüknek a közgyűlés évére is eleget tettek.

A küldötteket a területi osztályok és a csoportok egy hónappal a küldöttközgyűlés előtt választják meg, a csoporthoz nem tartozó tagok szakosztályaikban, vagy az elnök által összehívott küldöttválasztó gyűlésen. A küldöttközgyűlést előkészítő választmányi ülés a Társulat taglétszámának figyelembevételével állapítja meg, hogy hány rendes tag választhat egy küldöttet. A küldöttek számának azonban a társulati taglétszám legalább tíz százalékát el kell érnie.

Ha a közgyűlésen felvetni kívánt kérdés vagy indítvány előzetes vizsgálatra szorul (adatgyűjtés, jogi tanács stb.) 15 nappal a közgyűlés előtt írásban kell az elnökséghez betérjeszteni,

A közgyűlést a Társulat elnöke vagy az elnökség egyik tagja vezeti. A közgyűlésről jegyzőkönyvet kell készíteni. Aláírja a közgyűlés elnöke és a közgyűlés jelenlevő tagjai közül erre előre felkért, a közgyűlés által jóváhagyott két hitelesítő tag.

10. §.

A választmány

A közgyűlések közötti időben a Társulat felsőbb irányító szerve. A közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyek kivételével a Társulat minden ügyében döntési joga van. Határozatai ellen a közgyűléshez lehet halasztó hatály nélkül fellebbezni.

A választmány a közgyűlésnek felelős.

Hatáskörébe tartozik:

1. rendes, ifjúsági és jogi személy tagok felvétele,
2. tiszteleti és levelező tagok ajánlása a közgyűlésnek,
3. fegyelmi határozatok elleni fellebbezések elbírálása,
4. fegyelmi szabályzat és ügyrend elfogadása, illetve módosítása,
5. két közgyűlés között megürült tisztség betöltése a következő közgyűlésig.
6. területi osztályok, helyi csoportok, szakosztályok, szak- és munkabizottságok alakítása, illetve alapításának engedélyezése,
7. csoportok (üzemi csoportok) alakulásának jóváhagyása,
8. küldöttek választása az MTESZ küldöttközgyűlésére.

A választmány tagjai:

- a. / a Társulat tiszteleti elnöke,
- b. / a belföldi tiszteleti tagok,
- c. / az elnökség tagjai,
- d. / a küldöttközgyűlés által megválasztott 20 választmányi tag,

- e./ a területi osztályok elnöke és titkára, a szakosztályok elnöke, valamint a szakbizottságok vezetői,
- f./ azon csoportok egy-egy képviselője, amelyek legalább 10 rendes taggal rendelkeznek, az elnökség által jóváhagyott munkaterv alapján működnek és munkájukról előző év végén érdemleges jelentést adtak le,
- g./ rokon szakegyesületek elnöke vagy főtitékára kölcsönösségi alapon.

A Társulat tiszteleti elnökét az elnökség, illetve a választmány javaslatára a küldöttközgyűlés választhatja a Társulat kimagasló érdemeket szerzett tagjai közül.

A küldöttközgyűlés öt választmányi póttagot is választ, akik a választáson elnyert szavazati arányok sorrendjében az esetleg kieső választott választmányi tagok helyébe lépnek.

A választmány alakuló ülését a Társulat elnökének a tisztújító közgyűlést követő 60 napon belül össze kell hívni. A választmány üléseit a szükséghez képest, de lehetőleg naptári negyedévenként tartja. Az elnökség három tagjának kívánságára, vagy a választmány tagjai egyharmadának írásbeli kérelmére az elnök a választmányt összehívni köteles. Az elnök, ha a napirend megtárgyalása szükségessé teszi, kívülálló személyeket is meghívhat a választmányi ülésre. A meghívottaknak szavazati joguk nincs.

A választmány ülésén a Társulat elnöke vagy egyik elnökségi tagja elnököl.

A választmány határozatait általában egyszerű szótöbbséggel hozza. A fegyelmi bizottság kizárási javaslata ügyében hozott határozathoz kétharmados szavazattöbbség szükséges.

11. §.

Az elnökség

A Társulat életének irányító szerve.

Tagjai: az elnök, kettő-négy társelnök, a főtitékár, a titkárok és további négy-nyolc elnökségi tag. A Társulat elnökségét a választmány javaslatára a küldöttközgyűlés választja meg. Az elnökség szervezi, irányítja és ellenőrzi

a Társulat minden tevékenységét a választmányi ülések közötti időszakban; az alapszabály, valamint a közgyűlési és a választmányi határozatoknak megfelelően biztosítja a Társulat szerveinek működését, fenntartja a Társulat közvetlen kapcsolatát az MTESZ-szel, kiépíti a kapcsolatot és biztosítja az együttműködést más tudományos és társadalmi egyesületekkel. Az elnökség üléseit a szükséghez képest, de legalább két hónaponként tartja; határozatképes, ha tagjainak legalább fele jelen van; határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza.

Az elnök irányítja és ellenőrzi a tisztségviselők munkáját, összehívja a közgyűlést, a választmányi és elnökségi üléseket és elnököl azokon. Kiadványozási jogát a főtitkárral együtt gyakorolja.

A társelnökök az elnök közvetlen tanácsadói. Esetenként az elnök felkérésére, huzamosabb időre a választmány megbízásából helyettesítik az elnököt.

A főtitkár felel a Társulat ügyviteléért és gazdálkodásáért. A titkárok közreműködésével folyamatosan intézi a Társulat összes ügyeit, előkészíti a vezető szervek üléseit és gondoskodik határozataik végrehajtásáról. Irányítja a Társulat alkalmazottainak tevékenységét (4. §, utolsó bekezdés). Képviselet a Társulatot a hatóságok és egyéb külső szervek felé. Kiadványozási és utalványozási joga van. Munkáját a vezető szervek határozatainak megfelelően végzi és tevékenységéről azoknak beszámol. Esetenként megbízásából az egyik titkár helyettesítheti. Huzamosabb helyettesítéséről az elnök előterjesztésére a választmány gondoskodik.

A titkárok a főtitkár előterjesztésére az elnökség által jóváhagyott munkabeosztás szerint, a főtitkár irányítása mellett intézik a Társulat ügyeit.

A gazdasági titkár gondoskodik a tagdíjak beszedéséről, előkészíti a Társulat költségvetési tervét és évvégi zárszámadását. Felelős a pénzügyi szabályszerűségért, a bizonylati fegyelem betartásáért, a Társulat pénzügyi és egyéb gazdasági könyveinek, leltárainak naprakész állapotban való vezetéséért és a főtitkárral egyetemlegesen a költségvetés betartásáért. Irányítja és ellenőrzi a Társulati vagyongazdálkodó személyek munkáját. Felelős a leltárért és a társulati vagyontárgyak karbantartásáért. Ellenőrzi a csoportok gazdálkodását.

A szaktitkár összefogja a szakbizottságok munkáját, szervezi a szak- és előadóüléseket, valamint az egyéb, tudományos és szakmai rendezvényeket.

A szervezőtitkár fogja össze a csoportok munkáját, számontartja és összehangolja munkaterveiket, nyilvántartja eredményeiket, intézi kutatási engedélykérelmek ügyeit, foglalkozik jelentéseikkel.

A főtitkár az elnökség jóváhagyásával a titkárság munkájának megerősítésére felkérhet titkárhelyetteseket, akik a titkárság munkáján belül egy-egy kisebb feladatkör ellátását vállalják; az elnökség ülésein tanácskozási joggal részt vehetnek.

12. §.

A tanácsadó testület a karszt- és barlangtudományok, a rokon tudományok, valamint a kapcsolatos műszaki kérdések legkiválóbb szakembereit foglalja magába. Elnökét és tagjait a közgyűlés kéri fel erre a tisztségre, hogy tanácsaikkal a Társulat eredményes működését és az elnökség munkáját elősegítsék.

A számvizsgáló bizottság elnökből, két tagból és két póttagból áll. A közgyűlés választja a Társulat vagyonkezelésének felülvizsgálatára. Tagjai más társulati tisztséget nem tölthetnek be. Valamelyik bizottsági tag akadályoztatása esetén a bizottság elnöke a póttagok egyikét hívja be. A számvizsgáló bizottság a Társulat vagyonkezelését legalább félévenként megvizsgálja, a számadási év lezártaival pedig az évi zárszámadást és a pénzkezelésre vonatkozó okmányokat, könyveket és egyéb iratokat részletesen megvizsgálni tartozik és ennek eredményéről a választmánynak és a közgyűlésnek jelentést kell tennie. Amennyiben szabálytalanságot észlel, azt a választmánynak, súlyos esetben a bizottság kívánságára összehívott rendkívüli közgyűlésnek bejelenteni köteles.

A fegyelmi bizottság a küldöttközgyűlés által választott hat tagból áll. A fegyelmi eljárásokat a bizottságnak a Társulat elnöke által felkért három-három tagja látja el. Összeférhetetlenségi panasz esetén a választmány

a fegyelmi bizottság összetételét módosíthatja. Az összeférhetetlenség tényét a választmány állapítja meg. A fegyelmi bizottság feladata az elnökség vagy a választmány által kezdeményezett fegyelmi eljárás során a fegyelmi szabályzat szerint vizsgálatot lefolytatni, majd a vizsgálat eredményéről az elnökségnek írásban jelentést tenni. A jelentésnek a hozandó fegyelmi határozatra vonatkozó javaslatot is magában kell foglalnia, valamint az esetleges véleményel-terést is. A jelentést az eljáró bizottság minden tagjának alá kell írnia. A fegyelmi szabályzatot a választmány állapítja meg.

13. §.

A Társulat választmánya az elnökség javaslata alapján területi osztályok és helyi csoportok, szakosztályok, szakbizottságok, munkabizottságok alakulását engedélyezheti és e csoportok alakulását jóváhagyólag elismerheti. A területi osztályok, a szakosztályok, a szak- és munkabizottságok, valamint a helyi- és üzemi csoportok az elnökség irányítása mellett működnek. A területi osztályok elnökeit, a helyi csoportok és bizottságok vezetőit a helyi közgyűlés választja meg. A csoportok vezetőit a Társulat elnökségének előzetes hozzájárulása után a fenntartó szerv jelöli ki.

A szakosztály a Társulaton belül a rokon szakterületek művelőiből a szakmai munka eredményesebb végzésére és koordinálására alakult szervezet. Munkáját a közgyűlés által választott szakosztály elnök vezeti, aki a Társulat választmányának tagja.

A szakbizottságok a karszt- és barlangtudomány valamely szakterületének művelésére alakult állandó szervek.

A munkabizottságok a választmány által meghatározott munka elvégzésére, feladat megoldására alakított szervek. A szakbizottságok és az állandó feladattal működő munkabizottságok vezetői a választmány tagjai.

A területi osztály a Társulat valamely országrész, megye, vagy város területén működő tagjait összefogó szervezete. Munkáját a helyi közgyűlés által megválasztott osztályelnök vezeti, aki a Társulat választmányának tagja.

A csoport (üzemi csoport) valamely intézmény, vállalat, vagy társadalmi szerv keretében és anyagi támogatása segítségével barlangkutató tevékenységre, a tudományos kutatómunka elősegítésére egyesült, legalább tíz tagu szervezet. A csoport alakulásáról a tagok névsorának feltüntetésével és a fenntartó szerv (vállalat) jóváhagyásával, írásban értesíti a Társulat elnökségét és elismerését kéri. A kérelem alapján az elnökség előterjesztésére a választmány dönt a csoport alakulásának jóváhagyásáról. A csoport munkáját a Társulat elnökségének előzetes hozzájárulása után a fenntartó szerv által kijelölt vezető felelősséggel irányítja. A csoportok szakmai-tudományos munkáját és szervezeti tevékenységét a Társulat irányítja és fogja össze. A tagság operatív tevékenységének irányítását és ellenőrzését a fenntartó szerv (intézmény, vállalat, társadalmi szervezet) látja el felelősséggel.

Az osztályok, bizottságok és csoportok minden naptári év végén kötelesek évi munkájukról jelentést és a következő évre kidolgozott munkatervet benyújtani a titkársághoz. Amely bizottság vagy csoport éves jelentését felhívás ellenére sem küldi meg, illetve amely csoport létszáma tíz fő alá csökken, nem működőként kell nyilvántartani, legalább két évig, azután megszűntnek tekintendő. A megszűnést az elnökség előterjesztésére a választmány állapítja meg, illetve veszi tudomásul. Osztályok, bizottságok és csoportok megszűnhetnek még feloszlással vagy feloszlattal is. A feloszlást alapos indok alapján az elnökség előterjesztésére a Választmány határozhatja meg. A feloszlató határozat ellen a közgyűléshez lehet fellebbezni; a fellebbezésnek halasztó hatálya van.

14. §.

A Társulat felett a felügyeletet az MTESZ Országos Elnökségének Végrehajtó Bizottsága - az Ellenőrző Bizottság közreműködésével - látja el.

15. §.

Azokban a kérdésekben, amelyekről az alapszabály nem intézkedik, az egyesületekre vonatkozó általános jogszabályok és az MTESZ alapszabálya az irányadó.

Ez a módosított alapszabály a Társulat 1973. november 11-i rendkívüli közgyűlésének határozata alapján életbe lépett.

Budapest, 1973. november 11.

Dr. Dénes György
főtitkár

Dr. Láng Sándor
elnök

Belső használatra

Kiadja: MTE SZ Magyar Karst- és Barlangkutató
Társaság

74/4532 MTE SZ Házinyomda, Budapest

Készült: 800 példányban